Britanijos LIETUVIS

EUROPOS LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS

Nr. 20 (299) LONDONAS, 1953 m. gegužis 21. VII METAI

I LIETUVOS LAISVINIMO TALKA

VLIKas, siekdamas pagilinti laisvojo pasaulio lietuvių dalyvavimą Lietuvos laisvinimo darbe ir pagelbėti visiems letuviams darniai ir veikliai įsijungti į didžiąją kovą dėl Lietuvos politinės laisvės, skelbia Lietuvos Laisvinimo Talką ir kviečia dėtis į ją visus tautiečius. Šiam tikslui kiekviename krašte kviečiama imtis iniciatyvos sudaryti aktingus organus, kurie kalbėtų lietuvių vardu ir atliktų visa, kas Lietuvos laisvinimui reikalinga.

Laisvojo pasaulio lietuviai kviečiami visur statyti reikalavimus, kad Lietuvoje būtų paleisti iš kalėjimų visi, kas yra suimtas dėl savo įsitikinimų ar už patriotinę veiklą, ir kad niekas nebūtų persekiojamas dėl savo politinės praeities nepriklausomybės metu, kol Lietuva dar nebuvo Sovietų okupuota. Toliau tur būti reikalaujama, jog būtų grąžinta kultūrinė laisvė visu pilnumu, visiškai atsipalaiduojant nuo partinės generalinės linijos. Rusifikacija visomis formomis turi būti sustabdyta. Priaugančioji karta turi turėti galimumą auklėtis objektyviai informuojama apie laisvojo pasaulio santvarką. Turi būti sustabdytas Lietuvoje tikinčiųjų persekiojimas ir visiems grąžinta laisvė viešai išpažinti savo religiją, turėti religines institucijas ir įstaigas, atleidžiant jas nuo dabar praktikuojamų nepakeliamų mokesčių. Sugriauta socialinė ir ekonominė santvarka turi būti atstatyta, grąžinant verslo ir darbo laisvę. Ypač turi būti panaikintas kolūkių brukimas ir varu į juos varymas visų žemę dirbančiųjų. Turi būti duota laisvė seigti įvairiais draugijas ir laisvai profesiškai organizuotis. Visoms politinėms partijoms turi būti suteikta laisvė reikštis, organizuoti visuomenę ir kritikuoti valdžios veiksmus.

Sovietų organai visoj jų teritorijoj turi viešai paskelbti, kad visi deportuotieji gali lasvai grįžti į savo tėvynę ir kad valstybė realiai garantuoja jiems ir jų šeimoms grįžimo priemones. Turi būti leista laisvai, nekliudomai susirašinėti laiškais ir kitomis priemonėmis susisiekti. Ypač turi būti leista laisvai lankyti Lietuvoje pasilikusius artimuosius ir nekliudomai iš Lietuvos išvažiuoti į užsienius. Turi būti sudaryta galimybė laisvojo pasaulio spaudai patekti į Lietuvą, o spaudos atstovams laisvai visur lankytis ir teikti teisingą informaciją apie padėtį.

Apskritai, laisvojo pasaulio lietuviai kviečiami tuojau pradėti vykdyti visus žygius paskelbtojo į viso laisvojo pasaulio lietuvius atsišaukimo prasme. (URT)

LIETUVIS ŽURNALISTAS LAISVINIMO BARE

LŽS Pirmininkas apie Sąjungos veiklą ir talką lais. veiksniams.

Lietuvių Žurnalistų Sąjungai išrinkus naują valdybą, ELTA kreipėsi į jos pirmininką V. Rasteni suklausimu:

— Kaip lietuviai žurnalistai mano dar daugiau prisidėti prie kovos dėl Lietuvos išlaisvinimo, ypač per užsienio spaudą?

Į jį gautas toks atsakymas:

— Lietuvos reikalą judinti nelietuvių pasaulio spaudoje, ypač įtakinguosiuose laikraščiuose, yra ne vien mūsų žurnalistų, bet apskritai visų dabar svetur gyvenančių lietuvių inteligentų uždavinys. Lietuvis žurnalistas, jeigu jis, sakysim, net ir turi ryškesnių gabumų ar bent daugiau praktinio patyrimo spaudos, darbe, bet jeigu jis dar nemoka visai gerai rašyti atitinkama svetimąja kalba, nelietuvių spaudoje yra lygiai tiek pat vertas ir lygiai tiek pat gali, kiek ir kiekvienas tokio paties išsilavinimo lietuvis. O ir išmokus, net ir tobulai (jei tatai iš viso galima ne išmažens pradėjus svetimos kalbos mokytis), beveik nematyti praktiškų galimybių mūsų vyresnės kartos žurnalistams tapti nelietuviškosios spaudos žurnalistais, t.y., tos spaudos redaktoriais ar bent nuolatiniais bendradarbiais. Žurnalisto vardas, nors ir visiškai pelnytai kam mūsų pačių tarpe pripažintas, į nelietuvių spaudą savaime dar neįveda. Pagaliau, nėra ir būtina, kad ems tik savo parašytais bei pasirašytais straipsniais gintumėm pasaulio spaudoje Lietuvos bylą. Dar geriau, kai tai daro patys įvairių kraštų žurnalistai. Tad svarbu yra pasiekti, 1. kad tie žurnalistai panorėtų ar bent sutiktų Lietuvos reikalu palankia prasme rašyti, 2. kad jie būtų teisingai ir tikslingai bei išsamiai paintormuoti. Tam yra būtinos pažintys bei ryšiai. O pažinčių ir ryšių užmezgimas nėra monopolinė žurnalisto specialybė. Nelietuvis žurnalistas beveik noriau informuosis iš politikos veikėjo, iš ekonomisto, iš kurios kitos srities specialisto arba iš šiaip visuomenėje autoritetą turinčio asmens, kaip iš tiesioginio šaltinio, negu iš profesinio kolegos, kuris jo akyse yra tik informacijos laidininkas. Tiesa, kartais žurnalistui gali lengviau susidaryti specialiu progų sueiti į pažinti su gyvenamojo krašto žurnalistais. Tas progas kiekvienas mūsų žurnalistas yra skatinamas išnaudoti. Bet nemažiau turi tokių progų jieškoti ir visi kiti.

Informacinei medžiagai („žaliavai") parūpinti irgi maža vien „gabių plunksnų". Tam reikia ir atitinkamos priemonių organizacijos. O tai jau ne vien žurnalistų ar net kartais ir visai ne žurnalistų specialybė. Kad būtų aiškiau, imkim pavyzdžiu bet kokią informacijos įstaigą ar agentūrą. Jos darbo būtini elementai yra ne tik duomenų rinkimas bei jų atitinkamas išdėstymas, bet ir lėšų organizavimas, ir patalpų bei ramsomųjų priemonių parūpinimas, ir perrašinėjimas, ir multiplikavimas, ekspedicija, adresų komplektavimas ir t. t. — vis tai dalykai, kurie reikalauja visai ne žurnalistinės specialybės. Tokius darbus gali atlikti ir žurnalistai, bet gali ir kiti. Informacinės medžiagos gaminimo proceso tik dalyje tėra reikalingi vadinamieji žurnalistiniai sugebėjimai.

Čia siūlosi klausimas: gal Lietuvių Žurnalistų Sąjunga turėtų suorganizuoti kokį Informacijų Biurą, kurio tikslas būtų aprūpinti mums rūpima informacine medžiaga nelietuviškąją spaudą arba bent apginkluoti jąja visus tuos lietuvius, kurie ryžtasi ir turi progos susidaryti pažinčių bei ryšių su nelietuviškoje spaudoje ar politikoje įtakingais asmenimis?

Tas klausimas jau yra kilęs mūsų žurnalistų ir net valdybos narių tarpe. Bet vyrauja nuomonė, kad tai nebūtų racionalu. Visų pirma, mes jau turime Informacijos Tarybą prie VLIKo ir Informacijos Centrą prie Amerikos Lietuvių Tarybos, neskaitant eilės kitų toje srityje tą ar kitą darbų dalį atliekančių institucijų. Šios institucijos jau turi informacinei medžiagai ruošti ir pateikti organizuotas priemones. Gal tam darbui reikia grynai žurnalistinės talkos? Prašom, jei tik yra fizinių galimybių tokią talką racionaliai plačiau organizuoti ir naudoti.

Antra vertus, Žurnalistų Sąjunga nėra ir neturėtų būti dar viena „Lietuvos Išlaisvinimo Organizacija" Jos paskirtis, mano nuomone, yra visai kita: spaudos darbui būtinų technikinių, intelektualinių ir moralinių kvalifikacijų palaikymas bei tobulinimas, etinių spaudos papročių saugojimas bei lygio kėlimas ir žurnalistų darbo sąlygų gynimas bei siekimas pagal galimybes jas gerinti.

Žurnalistų Sąjunga, apimanti visokių pažiūrų spaudos bendradarbius, buvo Lietuvoje, turėtų būti ir dabar profesinio pobūdžio organizacija Ne tiek profesinio-ekonominio, kiek profesinio-moralinio pobūdžio. Moralinis bruožas mūsų Žurnalistų Sąjungai buvo daug daugiau būdingas nei ekonominis ir Lietuvoje. Juo labiau čia jis turi vyrauti, kadangi šiose sąlygose dar reikalinges nis. Be to, ekonominėj srity maža tėra ir perspektyvų ką nors „išsikovoti" bei nedaug tėra ir teisės iš skurstančios lietuviškos spaudos ekonominių gėrybių reikalauti...

Minėtų tikslų mes manome siekti glaudžiai santykiaudami ir savo tarpe diskutuodami būdus, kaip šiose sąlygose geriausiai išsilaikyti reikiamame lygyje. Juo geresnis bus spaudos bendradarbių lygis, juo geresnė bus ir spauda. Turiu galvoje mūsų, lietuviškąją spaudą. O ji juk taip pat yra viena iš svarbiųjų priemonių Lietuvos išlaisvinimo kovoje. Tad čia greičiausiai ir bus tas specifinis būdas, kuriuo Lietuvių Žurnalistų Sąjunga, kaip organizacija, galės savitai prisidėti prie bendrosios išlaisvinimo kovos.

Į kitus išlaisvinimo kovos veiksmus Sąjunga, kaip atskiras vienetas, mano supratimu, neturėtų savo vardu eiti. Mūsų yra pusantro šimto. Gal dar koks tuzinas — deja, kaip tik žymių lietuvių žurnalistų — formaliai tuo tarpu nepriklauso Sąjungai. Mes visi esam, PLB įstatų žodžiais tariant, pilnateisiai lietuviai. Dalyvaujam visuomeninėse, politinėse organizacijose, nebe nuo šiandien tiesiogiai ar tarpiškai esam įsijungę į Lietuvos bylą ginančias organizacijas, talkininkaujame tuose darbuose, kuris kiek galim ir kuris kiek esame reikalingas. Neatrodo, kad, užsimojus dar ką nors specialiai Žurnalistų Sąjungos vardu daryti, mūsų jėgų padaugėtų ir ką daugiau vien dėl to galėtum nuveikti. Greičiau tai įneštų į darbą daugiau painiavos, nei pagalbos.

Tiesa, jei kur atskiras reikalas atlikti kokį dar nedirbamą ir savo pobūdžiu Sąjungai, kaip organizacijai, tinkamą bei įmanomą darbą, aiškus, mes stengsimės jį atlikti. Jau ir dabar vieną kitą tokį darbą esame numatę. Bet principas, manau, pasiliks toks: žurnalistai, kai jie veikia kaip žurnalistai, yra visuomeninio bei politinio darbo talkininkai, gal jo net tam tikrų šakų vykdytojai, bet ne planuotojai ar vadovai. Atskiras žurnalistas gali būti drauge ir visuomeninkas, politikas, gali dalyvauti ir planavime bei vadovavime, bet tie jo veiksmai jau išeina iš žurnalistų organizacijos ribų. Žurnalistų organizacijos dalykas visų pirma rūpintis pačiais žurnalistais. Jei plunksna yra ginklas Lietuvos laisvei iškovoti, tai Žurnalistų Sąjungos uždavinys yra palaikyti bei tobulinti to ginklo vartotojų sugebėjimus bei metodus, o ne strtegiją spręsti. Jei žurnalistai būtų lyginami su kovojančios armijos pionieriais, tai žurnalistų sąjungą lyginčiau su patirties pasidalinimo metodu veikiančiais savitarpiais pionierių pasitobulinimo kursais, bet ne armijos štabu ar to štabo dalimi.

Taigi Lietuvių žurnalistų Sąjunga nėra ir nesirengia būti naujas veiksnys jau esamų išlaisvinimo kovos veiksnių tarpe. Žurnalistai yra ir bus esamųjų veiksnių talkininkai, bet individualiai, Sąjunga yra visų pirma tam, kad tų individualių talkininkų pajėgumas išsilaikytų ko augštesnėj formoj, ir jų talka tuo būdu būtų vaisingesnė.

EISENHOVERIS ISPEJA RUSIJA

„JEI BUS KARAS, MES LAIMESIME. JUS TAI ŽINOTE. SOVIETŲ POLITIKOJE NĖRA PASIKEITIMŲ. GIKLUOKIMES IR BUKIME PASIRENGE!"

Pasakė prez. Eisenhoveris kalbėdamas per radiją:

„Aš tvirtai tikiu, ir manau, kad sovietų vadai supranta, jei JAV šiandien būtų priverstos mobilizuotis, galėtų kariauti su bet kuo ir laimėti!

„Iki šiol nebuvo jokių įrodymų, kad sovietų Sąjungos užsienių politika būtų pasikeitusi, ypatingai jų dažnai pabrėžti tikslai ir viltys sunaikinti laisvę.

„Laisvosios tautos todėl neturi pagrindo keisti savo liniją. Jos turi dirbti ir tikėtis geresnio, bet kartu turi apsiginkluoti ir būti pasirengusios blogiausiam atvejui.

„Sovietų vadai, šaltai apskaičiavę, tikėjosi savo karine grėsme primesti JAV ir laisvąjam pasaulitui nepakeliamą ekonominę naštą, vedančią prie ekonominės suirutės.

Jie manė, kad laisvasis pasaulis negalės kartu išlaikyti savo gyvenimo lygio ir nešti ginklavimosi naštą.

„Komunistų patrankos buvo nukreiptos daugiau į mūsų ekonominius, negu į karinius taikinius.

SAMOKSLAS

Argentinos federalinis teisėjas, Viguel Vignola, oficialiai paskelbė, kad Buenos Aires policija likvidavusi teroristų gaują, bandžiusią suruošti sąmokslą prieš Argentinos prezidentą Peroną ir vyriausybės narius, pereitos savaitės trečiadienį, posėdžiavusius ministerių kabinete.

Teisėjo pranešimu, sąmokslininkai buvo pasiruošę 3 automobiliais privažiuoti prie ministerijos rūmų. Dalis sąmokslininkų, pasilikusių automobiliuose, turėję kulkosvaidžių ugnimi pridengti grupę teroristų, kurie, ginkluoti rankinėmis granatomis, būtų įsiveržę į posėdžių salę ir ten nužudę Peroną ir posėdžiaujančius ministerius. Nuošaliame aereodrome, teisėjo pranešimu, buvo paruoštas lėktuvas, kuriuo sąmokslininkai turėję pasprukti iš Argentinos.

Teisėjo Vignolos pranešime sakoma, kad teroristų grupės vadas, esąs Uragvajuje pasislėpusių argentiniečių pabėgėlių agentas. Suėmimo metu pas jį policija radusi 11.000 dolerių, o bute įvairių rūšių automatinių ginklų. Tame pat bute rasta dokumentų, kurie įrodą, kad ir ginklai ir pinigai buvę gauti iš argentiniečių pabėgėlių, gyvenančių Uragvajuje.

Buenos Aires policija, jieškodama teroristų visame krašte, paskelbė kad ji radusi Buenos Aires priemiestyje sąmokslininkų ginklų ir amunicijos sandelį.

BRITŲ EKSPEDICIJA STENGIASI NUGALĖTI EVERESTĄ

Pereitais metais šveicarų ekspedicijai nepavyko įkopti į augsčiausio Everest kalno viršūnę. Šį pavasarį britai vėl bando įsmeigti savo vėliavą kalno viršūnėje. Iki šio laiko britų ekspedicijai pavyko įkurti penkias stovyklas. Šeštoji stovykla, septynių tūkstančių metrų augštyje, bandoma šiomis dienomis pastatydinti, iš kurios bus kopiama į pačią viršūnę. Sakoma, kad iš paskutiniosios stovyklos, sunkiausiąjį kelią bandysiąs nugalėti 23 metų Cambridge studentas George Band, jauniausias ekspedicijos dalyvis, lydimas įgudusio kalnų vadovo, napoliečio Tensingo, kuris jau tris kartus dalyvavęs įvairiose ekspedicijose, bandžiusiose įkoptį į Everesto viršūnę. Vienoje paskutiniųjų ekspedicijų Tensingui buvo belikę 300 metrų iki pergalės.

Paskutiniomis šios savaitės žiniomis, šeštąjai stovyklai pastatydinti sutrukdžiusios sniego pūgos ir stipri audra kalnuose. Britų ekspedicija laukianti geresnių oro sąlygų.

MINISTERIS E. TURAUSKAS SU PONIA VIEŠĖJO LONDONE

Ministeris E. Turauskas su ponia keletą dienų viešėjo Londone, kur aplankė savo draugus ir arčiau susipažino su D. Britanijos lietuvių gyvenimu.

Viešnagės metu p.p. Turauskai vizitavo Lietuvos Ministerį B. K. Balutį, patarėją V. Balicką ir Gen. Raštikį.

Sekmadienį abu svečiai dalyvavo lietuvių bažnyčioje pamaldose, trumpą laiką viešėjo pas kun. Dr. Matulaitį, o vėliau aplankė Londone palaidoto p. E. Turauskienės tėvelio Jankausko kapą, mirusio 1945 m.

Pirmadienį, aplankę Lietuvių Namus ir „Br. Lietuvio" Redakciją, p. p. Turauskai grįžo lėktuvu į Paryžiu, pareikšdami, kad, galimas dalykas, netolimoje ateityje atvažiuosią ilgesniam laikui į Londoną, prieš išvykstant Ispanijon.

TIK VIENAM IŠ KETURIŲ

Penki raudonosios armijos karininkai, pabėgę į vakarų Berlyną, papasakojo laisvojo pasaulio spaudos atstovams, kad vakariečiai turėtų likyti sovietų ginkluotąsias pajėgas savo „sąjungininkais". Spaudos konferencijoje dalyvę raudonosios armijos karininkai (majoras Klimov, kapitonai Kurbatov, Olsanskij ir leitenantai Matrosov ir Matjev) pareiškė, kad, kilus karui, raudonarmiečiai stotų vakarų pusėje, kovodami už Rusijos išlaisvinimą. Jų pranešimu, kiekvieną mėnesį bando iš ryt. Vokietijos mažiausiai trisdešimts karininkų perbėgti į vakarus, nors žino, kad tik vienam iš keturių tai pavyksta. Jie taip pat tvirtina, kad vakarai turėtų vesti tokią propagandą, turėtų pranešti raudonarmiečiams, kad jie įsitikintų, jog laisvasis pasaulis laiko juos savo sąjungininkais, kovoje už Rusijos laisvę.

TARPPLANETINĖ STOTIS

Tarpplanetinės Visatos Tyrimo Draugijos narys, Dr. Meyer-Cords, gyvenąs Dusseldorfe, pareiškė, kad Amerikoje jau pradėta statyba tarpplanetinės stoties, tūkstanties mylių augštyje. Ši stotis, kaip jau anksčiau buvome rašę, skries ratu aplink žemės rutulį, turėsianti nepaprastos reikšmės ateities karuose ir susisiekimui su kitomis planetomis.

Dr. Meyer-Cords tvirtinąs, kad šiuo metu prie šio fantastinio darbo dirba per tūkstantis darbininkų.

TRIGALVIS SMAKAS

BR. SERBENTA

Vienas menininkas išsireiškė, kad iki Stalino mirties raudonąjį pasaulį jis savo vaizduotėje matydavo, kaip milžinišką viengalvį nepasotinamą smaką, tykojantį praryti likusiąją žemės dalį ir kiekvieną savo bendradarbį, kuris, smako nuovoka, bet kuriuo būdu išdrįstų galvoti ne taip, kaip galvoja snūduriuojąs viengalvis. Dabar, Stalinui mirus, vietoje vienos galvos, šis menininkas mato pabaisą su trimis galvomis, kurių tikslas toks pat, kaip ir dingusio viengalvio, tuo skirtumu, kad tos galvos iš pasalų tykoja vieną kitai įgelti. Įgelti taip, kad likusios dvi nudžiūtų.

Žinoma, kad totalinė diktatūra, tokia, kokia ji buvo Sovietų Sąjungoje, yra įmanoma tik tuo atveju, jei diktatorius — viengalvis smakas. Šiera Sovietų Rusijoje pasibaigusi šiais metais, kovo mėn. pradžioje. Žinoma taip pat, kad paskutiniais laikais Sovietų Sąjungoje kiekvienas keno nors pasakytas sakinys buvo NKVD dedamas ant labai precizinių svarstyklių, kurios parodydavo, ar pasakyta mintis yra naudinga Stalinui, ar nenaudinga. Kito recepto nebuvo: naudinga — priimti, nenaudinga — sunaikinti. Maža to, visagalis diktatorius, pagal reikalą, keisdavo savo nuomonę: iki Lietuvos okupacijos sovietiniai agentai Kauno kalėjime ant sienų rašydavo: „Htileris banditas!" 1940 metų pabaigoje, NKVD suimties lietuviams už tokį pasakymą gręsė tame pat kalėjime kelios paros karcerio. Stalinas diktatoriškai valdė NKVD paslaugomis, kurios žinioje buvo visi Sovietų Sąjungos aparatai: kariuomenės, partijos, administracijos ir Kominterno. Be to, kad nebūtų diktatoriui netikėtumų iš pačios NKVD organizacijos, jis turėjo „mažąjį NKVD akvariumą", kuris oficialiai priklausė vidaus reikalų ministerijai, tačiau praktiškai šito „akvariumo" uždavinys buvo betarpiškas ryšys su Stalinu. Šie neskaitlingi rinktiniai enkavedistai, lygūs savo rangu, pranešdavo kiekvieną įvykį pačioje NKVD, ar kariuomenėje, ar partijoje Stalinui ir pagal šiuos pranešimus diktatorius spręsdavo: ką sulikviduoti, kam leisti toliau gyventi. Sta-

(nukelta į psl. 6)

7 DIENOS

Paryžius. Maršalas Montgomery įspėja vakarų diplomatus, kad Rusijos karinis pasirengimas nesumažėjo ir nėra jokių duomenų, kad rusai tikrai nori taikos.

* * *

Vašingtonas. Gen. Ridgway, kalbėdamas JAV parlamento užsienių reikalų komisijoje, pasakė, kad rusai turi galingą karo mašiną ir yra visada pasirengę ją panaudoti. Jis patarė diplomatams negristi savo apskaičiavimų „spekuliatyvinėmis Kremliaus intencijomis". Generolo nuomone, vakarų Europos gynimui ypatingai trūksta lėktuvų.

* * *

Paryžius. Naujasis Europos kariuomenės vyriausias vadas, gen. Gruenther, įspėjo, kad Rusija turi stipriausias karines pajėgas visoje Europoje.

Rusija turi 175 pirmos eilės divizijas, kurios sudaro efektingiausią karinę pajėgą visame pasaulyje. Mobilizacijos atveju, per trisdešimt dienų rusai, savo kariuomenę gali padidinti iki 300 div. Prie to reikia pridėti 60-70 satelitinių divizijų.

Rusijos oro pajėgas sudaro 20.000 operatyvinių lėktuvų. Tai didesnės pajėgos, negu sąjungininkų kartu paėmus.

Didelių tempu rusai didina savo jūrų laivyną. Ypatingo dėmesio skiriama povandeninių laivų ir mininkų statybai. Generolas įspėjo, kad vakarų valstybių laivynai dar ne turi efektyvaus priešginklio prieš vokiečių karo pabaigoje pastatytus pov. laivus, aprūpintus schnorkel aparatais, kurie įgalina pov. laivus pasinėrus išvystyti didelį greitį.

Nežiūrint kritiškos padėties, gen. mano, kad trečiojo pasaulinio karo nebus.

* * *

Londonas. Sovietų ambasadorius Londone Jokūbas Malikas lankėsi britų užsienių reikalų ministerijoje ir kalbėjosi su vice-ministeriu William Strang. Pasikalbėjimas užtruko per 30 min.

* * *

Praga. Čekai paleido amerikietį žurnalistą William Oatis, kuris buvo kaltintas šnipinėjimu ir nuteistas 10 m. kalėti.

* * *

Kairo. Egipto vyr. įteikė britų ambasadoriui Kaire protesto notą dėl incidentų kanalo zonoje.

* * *

Triestas. Britų įgula Trieste gavo naujus papildymus — 600 karininkų ir kareivių. Italų spaudos nuomone tai rodo, kad britai nėra pasirengę apleisti Triestą, kol jo ateitis nebus nuspręsta tarptautiniu susitarimu.

* * *

Kairo. Gen. Negubo patarėjai siūlo pasinaudoti Sovietų Sąjungos pagalba, jei britai nenorėtų geruoju pasitraukti iš kanalo zonos. Vokiečių karininkų apmokinti partizanai sutelkti dviejose stovyklose prie Abu Hammad trys mylios nuo britų bazės Tel el Kebir.

* * *

Seulas. Kariuomenės šventės proga Aštuntos Armijos vadas gen. Max well D. Taylor išleido tokio turinio įsakymą savo Armijai.

„Ketvirtosios kariuomenės šventės proga, Aštuntoji Armija Septintasis Laivynas ir Penktasis Oro Laivynas stovi šalia vienas kito laisvojo pasaulio užtvaroje Tolimuosiuose Rytuose.

Ši mūsų kariuomenės kombinacija sudaro stiprią komandą, siekinčią garbingos taikos Korėjoje.

Mūsų kraštas šia proga turėtų suprasti svarbą to darbo, kurį mūsų kareiviai, toli nuo namų, sunkiose bei pavojingose sąlygose, atlieka.

Aštuntoji armija pareiškia savo pasiryžimą nepailstamai siekti tikslo, kurį nustatė vakarų pasaulio laisvieji kraštai.

* * *

Londonas. JAV vyriausybė užsakė didelius kiekius karinės medžiagos D. Britanijoje, už keturis šimtus milionų dolerių.

LIETUVIAI, PAPUOŠKIME SAVO NAMUS

Puošiant namus Karalienės Elžbietos II karūnavimo iškilmėms, lietuviai, namų savininkai, kviečiami iškelti lietuvių tautinę vėliavą greta D. Britanijos vėliavos.

SULAIKYMAS AR ISLAISVINIMAS

RASO V. RASTENIS

CONTAINMENT
OR LIBERATION?

An Inquiry into Aims of United States Foreign Policy. James Burnham, New York, The John Day Company. Kaina $3,50.

James Burnhamas yra drąsių posakių autorius. Štai ir šią, jau penktą savo knygą jis pradeda tokiu teigimu: „Per keletą pastarųjų metų Jungtinės Valstybės turėjo užsienių politiką"... Kaip tai? Tik per keletą pastarųjų? Taip. Autorius čia pat atsako į tokį klausimą: anksčiau Jungtinės Valstybės tik karo metu turėdavo užsienių politikos tikslą, būtent — laimėti karą. Taikos metu Jungtinėse Valstybėse iš viso nebūdavo užsien. politikos. Tik nuo 1947 metų Jungtinės Valstybės turi apibrėžtą, planuojamą užsienių politiką. Ir tos politikos apibrėžimas yra — containment, t. y. komunizmo imperialisstinių užsimojimų sulaikymas, nebeleidžiant jam toliau plėstis.

Pirmąją knygos dalį autorius ir skiria šios politikos turinio išdėstymui. Autorius tai atlieka ne tiek savo, kiek tos politikos planuotojo G. Kenano žodžiais, čia pat su Kenanu publicistiškai polemizuodamas, iškeldamas daugybę triuškinančių klausimų ir nesigailėdamas sarkastiškų pastabų tai sulaikymo politikai. Autorius išryškina ne tik sulaikymo poltikos nemoralumą, bet taip pat ir jos visišką netikslingumą Jungtinėms Valstybėms, lygiai kaip ir visiškai tikrą jos nepasisekimą, pabrėždamas, kad tai yra tik Kremliaus pageidaujama politika.

Negatyvusis elementas — sulaikymo politikos kritika, jos suniekinimas — J. Burnhamo knygoje labai stiprus ir įtikinąs. Ne toks ryškus yra knygos pozityvusis elementas, t.y. išlaisvinimo (liberation) politikos apibūdinimas ir pagrindimas. Jo pozityvieji siūlymai dažniausiai skęsta priekaištuose esamajai sulaikymo politikai. Knyga parašyta gyvai, bet jos grynai publicistinis, galima sakyti, tiesiog poleminis pobūdis nustelbia teigimų ir pagrindimų sistemingumą.

Vienoje tos knygos recenzijoje (Harsh, N.Y. Times) buvo išsireikšta, kad tai yra knyga apie „padvėsusį arklį". Esą, sulaikymo politika jau pasmerkta 1952 m. lapkričio 4 d. balsavimo, tad nėra reikalo bejrodinėti, kad ji atmestina. Esą, autoriui rekėjo šią knygą išleisti bent metais anksčiau arba dabar — jau kalbėti ne apie tai, „ar reikia" sulaikymo politiką keisti išlaisvinimo politika, bet pasakyt, „kaip reikia" tą išlaisvinimo politiką vykdyti.

Su tokiu teigimu jokiu būdu negalima sutikti. Visų pirma, netiesa, kad knygoje nekalbama apie tai, „kaip reikia" vykdyti išlaisvinimo politiką. Priešingai, beveik iš kiekvieno posakio, kur autoriaus spalvingai parodo, kaip nereikia daryti, savaime išplaukia nurodymas, kaip reikia daryti. Imkim kad ir šitokį pavyzdį: „Maršalo plano propaganda papasakojo Prancūzijos ir Italijos darbininkams, kad Amerikos gyvenimo lygis yra keturis kartus augštesnis, negu sovietų. Argi tie Prancūzijos ir Italijos darbininkai, gyvendami neremontuotuose, šaltuose ir niūriuose namuose, ims mus mylėti vien tik dėl to, kad mūsų darbininkai važiuoja į darbą dideliais automobiliais ir tris kartus per savaitę valgo jautienos kepsnį? Argi jokių perspektyvų neturįs Europos studentas ims mus mylėti vien tik dėl to, kad mūsų rašytojai gali gauti 2.000 dol. honoraro už straipsnį „Saturday Evening Post" žurnale? Argi paprasti rumunai ar pabaltiečiai ims mus mylėti vien tik dėl to, kad mes be gąlo kartosime, jog niekad nepradėsim ofenzyvos prieš režimą, kuris juos triuškina?" (191 psl.). Šitokių pavyzdžių galime rasti kiekviename knygos skyriuje, kone kiekviename puslapyje. Pagaliau, autorius drąsiai pasisako ir dėl tikslo, kuris turėtų būti aiškiai nustatytas. Tai ne tik po 1939 metų laisvės netekusių, bet ir senai komunizmo jungą velkančių tautų išlaisvinimas, neišskiriant ir pačios rusų tautos. Autorius pasisako prieš rusų emigrantų tezę, anot kurios „Rusijos tautos" turi bendromis jėgomis kovoti tik dėl režimo pakeitimo. Jis pasisako už visų dabartinės ir buvusios Rusijos imperijos pavergtų tautų teisę į nepriklausomybę. Į rusų tezę, kad tų tautų daugumas nenorinčios nepriklausomybės, autorius sako — pažiūrėkim! Niekas joms neuždraus prisijungti prie rusų viena ar kita forma, jei jos to norės. Bet dabar pasakykim joms, kad jos galės atgauti visišką laisvę ir pačios apsispręsti, ką toliau daryti. Rusams, gal būt, nepatinka „išdraskymas" ir, esant tokio „išdraskymo" perspektyvai, jie gal nebūtų uolūs talkinink. kovoje prieš komunistinį režimą... Bet kitos tautos irgi gali pareikšti, kad joms nėra įdomu kovoti ir auko tis vien tik tam, kad pasikeistų valdovų vardas ar poiltinė spalva. O jų yra daugiau, negu rusų... Poros tuzinų senosios rusų imperijos ribose gyvenančių tautų nepriklausomybės perspektyva žada Rytų Europos „superbalkanizaciją". Tai nėra, anot autoriaus, malonus dalykas, bet visdėlto tokia „super balkanizacija" vistiek būtų mažesnė blogybė, nei didžiulė centralizuota, agresyvi jėga. Iš tos mažesniosios blogybės autorius išeitį mato regioniniame ir pagaliau visos Europos laisvame susijungime į federaciją, kurios pobūdžio autorius tuo tarpu smulkiau nenagrinėja. Jis tik pabrėžia, kad išlaisvinimo politikoje turi būti pabrėžtos trys stadijos: išsilaisvinimas, nepriklausomybė ir tada laisvas federavimasis, skatinamas, bet neverčiamas.

Tarp artimiausių išlaisvinimo politikos psicolohginių priemonių autorius mini, pavyzdžiui, tokias: „Kas gi galėtų geriau sustiprinti pavergtųjų tautų dvasią ir sukelti jų valdovų susirūpinimą, kaip žinios, jog laisvos Lenkijos atstovas sėdi NATO taryboje; laisvi pulkai žygiuoja po Rumunijos, Estijos, Rusijos vėliavomis; laisvos Ukrainos karinis dalin. paima kalvą Korėjoje arba išsklaido Ho Chi Minho dalinį Indokinijoj; tūkstantis Rytų Europos jaunuolių gauna administratorių, agronomų, inžinierių diplomus laisvame universitete; dvidešimt tūkstančių Rytų Europos, Kinijos, Rusijos egzilų lavinasi drau ge kariniuose ir žemės ūkio dalykuose Šiaurės Afrikoj; NATO naikintuvas su pabaltiečių jūreivių įgula; laisvi visų pavergtų tautų reprezentantai pagarbiai priimami Whitehall, Quai d'Orsay ir Valstybės Departamente?" (277 psl.).

Štai dar įdomus išlaisvinimo politikos priemonių pavyzdys: „Diplomatai bus uolesni lankytis Lietuvos tautinės šventės minėjimuose, negu sovietų ambasados priėmimuose, rengiamuose pagerbti bolševikinei revoliucijai, įvykdytai prieš demokratiją". (139 psl.).

Iš kitos pusės dar nėra pamato priekaištauti autoriui ir dėl to kad jis tiek daug dėmeso skiria sulaikymo politikos kritikai. Juk netiesa, kad sulaikymo politika jau yra tik „padvėsęs arklys". Priešingai, tuo tarpu net ir naujoji administracija didelio žingsnio į šalį nuo tos sulaikymo politikos dar nėra padariusi. Mes dar negalime būti tikri, kad jau vyksta radikalus posūkis nuo sulaikymo į išlaisvinimo politiką. Ligšiolinė politika turi labai gilias šaknis.

Jiems Burnhamo mintys, jo spalvingas sulaikymo politikos beprincipiškumo ir beprasmiškumo išryškimas šiandien ne ką mažiau yra reikšmingas, negu prieš metus. Priešingai ši kritika gal net prasmingesnė dabar, kai ji turi progos tapti grūdu, patenkančiu į palankią dirvą; pirma ji greičiausia būtų atsimušusi, kaip žirnis į sieną.

Lietuviams ši knyga gali būti turtingas arsenalas, susitinkant su anglo-saksų visuomenininkais ir diskutuojant mums rūpimas problemas. Mūsų problemų dar nepažįstančiam amerikiečiui ar anglai šiaip jau pasikalbėjime niekad taip gerai dalyko neišaiškinsi, kaip sudominęs jį tokia knyga, paakinęs jį perskaityti, galbūt, net padovanojęs, kaip pažinties suvenyrą. Mūsų organizacijos, atrodo, nepadarytų klaidos pasirūpindamos, kad ši knyga susilauktų kiek vieno atstovų rūmų nario, kiekvieno senatoriaus, kiekvieno, turinčio įtakos šio krašto politikoje, dėmesio. Ši knyga yra talkininkė mūsų problemai nušviesti britų ir Amerikos visuomenėje ir politiniuose sluogsniuose. Tiesa, knyga nėra specialiai Lietuvos reikalui parašyta. Bet tuo dar geriau. Pažymėtina, kad Lietuva specialiai ar bendru Pabaltijo kraštų vardu yra knygoje paminėta greta kitų šia problema suinteresuotų kraštų mažiausiai keliolika kartų.

„Lietuva"

KNYGU LENTYNA

Lietuvoje turėjome „Bibliografijos žinias", kuriose būdavo aprašomi visi lietuviškieji periodiniai leidiniai, lituanistiniai dalykai svetimomis kalbomis ir apskritai visa Lietuvoje ėjusi spauda.

Tremtyje šito didelio darbo dar Vokietijoje ėmėsi bibliografas Ružancovas, bibliografiškai registruodamas visus lietuviškus leidinius. ir lituanistiką (tie leidiniai dabar čia nelengvai ir sugaudomi, nes ne visi leidėjai įvertina šitokios registracijos reikšmę lietuvių knygos ir laikraščių istorijai ir savo leidinių tvarkingai nėsiunčia bibliografijos institutui).

Savo „Knygų Lentyną", vadinas, lietuviškų knygų aprašymus iš pradžių jis perrašinėjo tik rašomąja mašinėle, vėliau daugino šapirografu, o dabar jau kuris laikas šitas vertingas ir didžiai kruopščiai atliekamas darbas išeidinėja atspaustas spaustuvėje, taigi prieinamas kiekvienam lietuviui. Knygų Lentynos leidimą finansuoja VLIKas.

Kas bent šiek tiek domisi mūsų knygos dalykais ir tuo, kas šiais ar tais klausimais rašoma mūsų laikraščiuose, langviausiai išsiaiškins sau rūpimus klausimus tik iš „Knygų Lentynos", nes, be knygų, joje spausdinama ir lietuvių periodinės spaudos svarbesniųjų straipsnių bibliografija. Ji labai vertas žurnaliukas tiems kurie dar tebesidomi knyga, o būtinas visoms bibliotekoms. Šiuo metu joje perspausdinama ir ankstesniųjų metų lietuviškoji bibliografija, iš tų laikų, kai „Knygų Lentyna" dar buvo spausdinama tik rašomąja mašinėle.

Kad „Knygų Lentyna" būtų visiems prieinama, šiemet jos prenumerata (metinė!) atpiginta iki vieno dolerio. (Kas norėtų užsisakyti, adresas yra šitoks. „Knygų Lentyna" 602 Harvey St. Danville, Ill., USA) Šituo pat adresu visi leidėjai siunčia savo leidinius, vistiek ar šitie leidiniai būtų spausti spaustuvėje, ar rotatorium, ar net rašomąja mašinėle, nes bibliografijai visi jie rūp., visi laukiami.

K. Barėnas

ATSIUSTA PAMINETI

TECHNIKOS ŽODIS Nr. 3 (24) Technikos darbuotojų laikratšis. Leidžia Lietuvių Inžinierių ir architektų Sąjunga Chicagoje, Technikinės spaudos sekcija. Redaguoja redakcinė kolegija. Redakcijos adresas „Technikos Žodis" 1023 N. Keystone Ave, Chicago 51 Ill. Administracijos adresas TŽ. C/O K. Bertulis 1572 So. Albany Ave, Chicago 23 Ill. Prenumerata JAV ir užsienyje metams 2 dol. pusm 1 dol. Atsk. Nr. 20 ct.

* * *

Kazys Binkis. BALTASIS VILKAS. Pasaka. Iliustravo F. Ušinskaitė. Trijų spalvų didelio formato 36 psl leidinys. Kaina 1 dol. Išleido Gabija, 335 Union Ave., Brooklyn, 11. N.Y.

* * *

Santarvė Nr. 3 (8) Rezistencinis visuomeninių ir kultūros reikalų žurnalas.

Redaktorius F. Neveravičius

Redakcinį samburį sudaro: Dr. A. J. Greimas, K. Drunga, B. Raila, H. Žemelis, S. Žymantas. Viršelis K. Dargio

Leidžia Lietuvių Rezistencinės Santarvės Informacijos Biuras.

PREMIJA

„NERIES" STIPENDIJŲ FONDAS SKIRIA 200 DOL. PREMIJĄ

„NERIES" Stip. Fondo steigėjai: dr. J. Kazickas ir dr. K. Valiūnas, bendram posėdyje su Fondo globėjais: A. Simučiu, dr. Vl. Viliamu ir P. Jurkum, svarstė studijuojančio lietuviškojo jaunimo problemas ir, norėdami jam pagelbėti bei suinteresuoti studijavimo galimybėmis ir dar nestudijuojančius, nutarė skirti konkursiniu keliu 200 dol. premiją už geriausiai parašytą darbą tema:

Mokslo siekiančio lietuviškojo jaunimo problemos ir jų sprendimas.

Konkurso dalyviams nustatytos tokios sąlygos:

1. Konkurse gali dalyvauti tik Lietuvių Studentų Sąjungos J. A. Valstybėse nariai ir abiturientai, šį pasarį bebaigią aukštesniąsias mokyklas, ir už J. A. Valstybių ribų gyvenantieji visi lietuviai studentai ir abiturientai.

2. Visas darbas turi sudaryti tarp 8 ir 15 rašomąja mašinėle rašytų (dviguba interliniją) puslapių (2000-4000 žodžių), kuris atsiunčiamas ar įteikiamas Stipendijų Fondui iki rug piūčio mėn. 15 d. Darbas rašomas vienoje lapo pusėje ir pasirašomas slapyvardžiu, kartu pridedant užklijuotą voką, ant kurio užrašytas tas pats slapyvardis, o voko viduje raštelis su slapyvardžiu ir autoriaus tikrąja pavarde bei adresu. Šalia pavardės reikia nurodyti kokius mokslus ir kokiam universitete ar kolegijoje studijuoja.

3. Darbus įvertinti ir geriausią jų išrinkti sudaryta jury komisija, į kurią pakviesti ir maloniai sutiko įeiti dr. Br. Nemickas, Leon. Dambtojų Kambaryje, — klausosi ką mo- riūnas ir Paulius Jurkus — „Neries" Stp. Fondo globėjas.

4. Jury komisijai yra rezervuota teisė, reikalui esant, premiją dalyti pusiau, kaip ir teisė skelbti spaudoje premiją laimėjusį darbą.

5. Jury komisijos nutarimas skelbiamas vieno mėnesio laikotarpyje, skaitant nuo rugpiūčio mėn. 15 d.

Visi konkurso darbai siunčiami „Neries" Stip. Fondui tokiu adresu: Mr. A. Simutis, Neris Scholarship Fund, 41 W. 82nd St., New York 24, N. Y.

A. SIMUTIS
Fondo Pirmininkas

Dr. Vl. VILIAMAS
Iždininkas

P. JURKUS
Sekretorius

New York, 1953 m.
gegužės mėn. 2 d.

PRASOM PASINAUDOTI

Vienas kitas šios salos tautiečių per „Br. Lietuvį" yra nusiskundę, kad šičia sunkiai įperkamos Amerikoje išleistosios lietuviškos knygos.

Į šį skundą atsiliepė „Terros" leidykla, iki šiol jau išleidusi visą eilę gerų knygų. Ji ir ligi šiol svaro kraštuose savo leidinius perdavinėdavo žymiai pigesnėmis kainomis, tik prie tos numažintosios kainos dar prisidėdavo procentas platintojams ir persiuntimo išlaidos. Kad tas nuolaidas pajustų pirkėjas, norintiesiems knygas išsiuntinės pati leidykla, gavusi iš savo atstovybės šiame krašte pirkėjų sąrašus. Vadinas platintojai negaus jokio procento ir nesusidarys papildomų siuntinėjimo išlaidų.

Jei šis bandymas pasirodys tikrai vertas, taigi jei susiras didesnis skaičius norinčiųjų tikrai pigiai įsigyti gerų knygų, netrukus vėl bus paskelbtas tolimesnis sąrašas šitaip pigiai nepajėgiesiems siūlomų knygų.

Šį kartą siūlomos trys knygos: Ant. Škėmo apysakos „Šventoji Inga" (2.50 dol. — 10 šil., Nobelio premijos laureato P. Lagerkvisto romanas „Barabas" (2.25 dol.) — 9/6 šil. ir L. Dovydėno (valstybine premija apdovanota knyga) romanas „Broliai Domeikos" (2.50 dol.) — už 10 šil.

Kas nori šitų knygų įsigyti, per tris savaites prisiunčia „Terros" atstovybei pinigus (K. Barauskas, 126, Barton Lane, Eccles, Manchester). Dalis užsisakančiųjų gaus knygas tuoj, kai tik platintojai grąžins likučius. Kitų sąrašas su adresais bus pasiųstas „Terrai" į Ameriką ir ji išsiuntinės užsakytojams.

Dabar prašom pasinaudoti visus tuos, kurie skundžiasi brangumu.

Žinoma, jei suinteresuotų tebus tik keletas, šitas planas toliau nebegalės būti vykdomas ir tolimesnės knygos nebus skelbiamos.

PROF. J. BALTRUSAICIUI 50 METU

Mūsų poeto ir diplomato Jurgio Baltrušaičio sūnui prof. Jurgiui Baltrušaičiui gegužės 5 d. suėjo 50 metų amžiaus. Prof. J. Baltrušaitis yra pasižymėjęs meno istorikas, baigęs aukštuosius mokslus Sorbonoje, kur gavo valstybinį doktoratą ir specializavosi ypač viduramžių mene. Kaip meno istorijos žinovas, sukaktuvinin kas buvo kelis kartus pakviestas skai tyti paskaitų į Yale ir kitus universitetus JAV-se, o paskiausiai — į Met ropolitain muziejų, Europoje — į Leydono ir Amsterdamo un-tus. Ligi karo jis dėstė Vytauto D. Un-te meno istoriją.

Prof. J. Baltrušaitis ir šiandien uoliai tebedirrba savo specialybėje, tebetęsdamas mokslo darbą. Jis ruošia spaudai H. Focillon, College de France profesoriaus, mirusio 1944 m., veikalus, taip pat ir savo pagrindinius mokslo darbus. Iš pasirodžiusių jo darbų pažymėtini: 1) Etudes sur l'art medieval en Armenie et en Georgie, 2) La Stylistique ornementale dans la sculpture romane, 3) Les Chapiteaux de Sant Cugat del Valles, 4) Art sumerien, art roman, 5) Le probleme de l'ogive et l'Armenie, 6) Cosmographie chretienne dans l'art du moyen age, 7) Lithuanian Folk Art ir 8) Vytauto D. Un-to lietuviškai išleista Meno istorija. Kai kurie jo veikalai buvo premijuoti.

Nuo 1934 m. prof. J. Baltrušaitis dirba taip pat kaip Lietuvos Pasiuntinybės Paryžiuje kultūros attache ir patarėjas. Po Antrojo pasaulinio karo ypač uoliai įsitraukė į lietuviško darbo vagą tiek politiniame diplomatiniame darbe, tiek ir visuomeniniame bei informacinėje veikloje. Visuose jo darbuose rūpestingai jam padeda jo žmona, kilimo prancūzė.

BR. DAUBARAS

MĖLYNA SUKNELĖ

Antroji dalis

Vienas tvarkos dabotojų, priėjęs prie Jurgio, trumpai paklausė:

— Kame reikalas?

— Mano žmona nusigėrė ir sukėlė šį triukšmą...

— Jis mane mušė... Jis susidėjo su šia svetimtaute, kuri turi mano pinigus!... Vėl ėmė šaukti Čižienė ir ūmai puolė prie Gražinos, norėdama ištraukti rankinuką. Rindžiuvienei į pagalbą atbėgo Jurgis ir, kai Čižienė vis tebelaikė įsitvėrusi Gražinos, Jurgis smogė žmonai plaštaku į veidą.

Abu policininkai puolė susikibusius skirti, o minia šaukė:

— Į daboklę juos!... Jis komunistas... Prakeikti užsienio šnipai!...

Šie minios kaltinimai Gražinai kyštelėjo mintį: žūt būt patekti į nuovadą, patekti drauge su Čižu policijos žinion. Ji greit suvokė, kad, būdami policijoj, turės šiek tiek pasiaiškinti. Kibirkštėlė vilties išsigelbėti ją uždegė, ir ji, norėdama dar daugiau išprovokuoti šį Čižienės sukeltą incidentą, priartėjusi prie Čižo, tyliai pasakė lietuviškai:

— Sukelk dar didesnį triukšmą, aš bandysiu pasprukti:

Jurgis viena akimi mirktelėjo jai, pritardamas sumanymui.

— Prašau paleisti mane! — reikalavo jis čia pat stovinčio policininko, kuris į tarnybos knygutę žymėjo jo pavardę ir adresą. Šis visiškai nekreipė dėmesio. Antrasis vis tebelaikė besimuistančią Čižienę. Ūmai Jurgis pribėgo prie žmonos:

— Leisk ją! Aš pats parsivesiu į namus! Mes nieko pikto nepadarėme...

— Mielasis, nesikarščiuok, — atsakė ramiai policininkas.

— Neturi teisės jos laikyti! — ir jėga norėjo nustumti Jurgis policininką. Antrasis tuojau pat atbėgo į pagalbą. Pasigirdo švilpukas. Tuo metu Gražina, likusi viena, provokuojančiai ėmė stumtis pro smalsuolių minią. Kelios vyrų ir moterų rankos čiupo ją ir atvilko prie policininkų.

— Ji nori pasprukti! Surakinkite ją! Tikriausiai ji pavogė pinigus!... Kilo dar didesnis ermyderis, šūkavo minia, draskėsi Čižienė, o Jurgis, pamatęs, kad Gražinai nepavykę pasprukti, dar daugiau įsiuto ir ėmė rimtai su policininkais grumtis. Vėl kelis kartus orą perskrodė policijos švilpukai. Kai Gražina pamatė Jurgį su policine „apiranke" ant rankų, — ji viena širdyje labiausiai džiaugėsi, kad be vizito nuovadoje nebeapsieis. Ji tyčiomis dar kartą atatups ta pabandė trauktis nuo policininko. Įpykęs tvarkos dabotojas čiupo ją už rankos, o antras tą pačią akimirką įgudusiai uždėjo ir jai balto metalo apirankę ant abiejų rankų. Gražinos rankinukas iškrito ant cemento, ir Čižienė, lyg katė pelę šustelėjo jo nutverti. Vienas policininkų sulaikė ją ir pats, pakėlęs rankinuką, pasikišo jį po pažąstimi. Gražina nusiminusiu ir klausiamu žvilgsniu kreipėsi į Jurgį.

— Sakyk, kad buvome kine... tyliai lietuviškai atsakė Jurgis į jos akių klausimą.

Čia pat stovinti Čižienė nugirdo vyro pasakymą ir balsiai išvertė susirinkusiai miniai ir policijai:

— Jis liepia jai sakyti, kad jie buvo kine...Aš žinau, kokiam kine tu buvai!... — Tai sakydama, ji puolė prie Gražinos, norėdama nutraukti suknelę. Policininkas sulaikė ją, antras prišoko į pagalbą, ir Gražina išgirdo žvangtelėjima metalinės apirankės. Čižienė, kurį laiką žiūrėjo į surakintas rankas, ir pasisukusi į susirinkusius rodė:

— Žiūrėkite jie mane surakino, lyg plėšiką! Paleiskite mane! Aš vaikus palikau namuose!... Ką aš jums padariau?! Žiūrėkite, mieli kaimynai, jie mane surakino... Na, tu, Jurgi, atsimink, kad aš tau niekad nedovanosiu...

Čižienės šūkavimus nutraukė automobilio motoro ūžimas. Gražina matė, kai visų veidai pasisuko į gatvę. Tą pačią akimirką ji išgirdo policininko įsakymą:

— Eikite!

Minia prasiskyrė, ir visi trys surakintomis rankomis sulipo į juodą, be langį policijos automobilį, lydimi abiejų policininkų. Čižienė, atsidūrusi automobilyje, ėmė verkti, prašydama, kad ją paleistų, kad jos laukia suguldyti maži vaikai, kad ji dabar bijanti viena pasilikti su vyru.

— Išsiaiškinsime nuovadoje, o dabar prašau nesikalbėti!

Čižas, žinodamas, kad vis vien teks atsakyti už pasipriešinimą policijai, nusprendė švelninti padėtį ir elgtis labai mandagiai ir šaltai, nors jo viduje virė toks pyktis, kad jis mielai nusuktų savo žmonai sprandą, už visą šią velniavą. Jis bijojo, kad jo žmona, tardoma policijos, neišduotų apie jo priklausymą partijai. Tai būtų pavojingas įtarimas. Apie Gražiną jis težinojo tiek, kad ji, Semionovo žodžiais, „moteris, kuri padarys kiekveiną duotą uždavinį". Tų sąlygų, kurios privertė Gražiną būti Semionovo bendradarbe, Jurgis nežinojo. Trumpas pažinties laikas nedavė progos ir Gražinai išsiduoti, juo labiau, kad ji buvo įsitikinusi, kad Čižas viską puikiausiai žino, kaip ir jos „darbdaviai". Visų vežamų nuovadon galvose pynėsi priešingos mintys: Čižas galvojo, kaip greičiau ir neišsidavus išeiti į gatvę; Gražina — kaip ilgiau užtrukti policijos žinioje, ir tuo būdu išvengti rytojaus dienos uždavinio — pagrobti kartotekas iš centrinio komiteto, o Čižienė, gerokai išsiblaiviusi, baimingai svarstė ateitį: — ką jai padarys vyras, kai jie susitiksią namuose?

Nuovados koridoriuje juos išskyrė: Gražina matė, kaip du policininkai nusivedė Čižą į koridoriaus galą ir ten jis su jais dingo posukyje; Čižienė tuojau pat buvo nuvesta į budinčiojo raštinę, o prie jos pasilikęs policininkas, atrakino rankas, paprašė sėstis laukiamajame kambaryje ant medinio suolo. Po ketvirčio valandos laukiamajame suzirzė skambutis. Jos saugas paprašė Gražiną eiti su juo.

Kambarys, į kurį Gražina buvo įvesta, buvo perskirtas gelsva, medine tvorele. Už jos, prie rašomųjų stalų sėdėjo du vyresnieji policijos pareigūnai. Šioje pusėje tvorelės Gražina atpažino antrąjį policininką, suėmusi juos gatvėje. Ant vieno rašomojo stalo Gražina pastebėjo gulinti jos rankinuką. Ji žinojo, kad ten nebuvo nieko įtartino, išskyrus jos naują pasą, gautą iš Semionovo.

— Jūsų pavardė? — išgirdo ji klausimą, iš kitos pusės tvorelės.

— Ten, rankinuke, turite mano dokumentus, kuriuoe viskas pasakyta, — storžieviškai atsakė Gražina.

— Jei jūsų policija klausia, prašoma atsakyti į klausimus, rūščiai pastebėjo balsas iš anapus tvoros.

— Nevisada ir policija galima pasitikėti... Ypač, kai yra liudininkų... Neatsakysiu į jokius viešosios policijos klausimus, prieš ją nesu padariusi jokių nusikaltimų. Jei galima, labai prašyčiau pakviesti slaptosios policijos atstovą, arba bent tardyti mane be liudininkų.

Uniformuotasis vyras atsikėlė nuo stalo ir, priėjęs prie tvorelės, paklausė Gražinos:

— Ką jųs tuo norite pasakyti?

— Būkite atsargūs su mano suimtaisiais draugais. Padarykite taip, kad aš galėčiau tuojau pat pasikalbėti su Scotland Yardo valdininkais. Kuoskubiausiai!... Esu užsienietė. Jūs man turite pagelbėti... Labai prašau...

(b. d.)

RAUDONASIS KINIJOS CARAS

Stalinui gyvam tebesant, Kremliuje Mao Tse Tung jautėsi, kaip lygus tarp lygiųjų. Šiandien jis yra vyriausias komunistinėje hierachijoje. Diktatorius, įsigijęs galią savo paties pastangomis, o ne Raudonosios Armijos durtuvų remiamas, kaip kitų satelitinių valstybių galvos. Jis, kaip ir anksčiau Stalinas, dabar gyvena užsidaręs Pekine, tarp geltonų „uždraustojo miesto" sienų, iš kur jau prieš tūkstantį metų „Dangaus sūnūs" (taip vadinosi Kinijos imperatoriai) valdė „žemės vidurį" (Kiniją). Jo asmenį supa rytietiško atspalvio mitas. Intelektualas, rašytojas, komunistas, sugebėjęs užvaldyti pusę Azijos žemyno.

1949 m. spalio 1 d., istorinėse apeigose Pekine buvo paskelbta Kinijos Respublika. Amerikiečių apginkluotos Chiang Kai Sheko divizijos, kurios po karo buvo vienintelė pajėga Kinijoje, nesulaikomai bėgo nuo Mao kaimiečių divizijų. Pasaulio politikos vaizdas ūmai pasikeitė.

Britų profesorius Robert Payne, ilgą laiką gyvenęs Kinijoje, buvo tų istorinių pasikeitimų liudininkas. Jis pasakoja:

KRAUJO SPALVOS VĖLIAVA SU PENKIOMIS AUKSINĖMIS ŽVAIGŽDĖMIS.

„Mao stovėjo ant augštų, variu iškloto, „Dangiškosios Taikos Vartų" pakopų. Anksčiau pro tuos vartus keliaklupsti artindavosi prie karališkojo sosto dėkingi pavaldiniai. Jis žvelgė į milžinišką aikštę, pripildytą žmonių minios. Ant galvos buvo ta pati bespalvė kepurė, su kuria jis įžygiavo į Pekiną, tie patys aptriušę drabužiai.

„Šalia jo stovėjo vyriausias kariuomenės vadas, Tschu Teh ir dabartinis min. p-kas Tschu En Lai. Jie laikėsi kiek atokiau, nes ne jų, bet Mao vardas buvo minimas, kai minia šaukė („Tegyvuoja dešimt tūkstančių metų Mao Tse Tung!"

Tada ant augšto stiebo buvo iškelta milžiniška kraujo spalvos, vėliava, su penkiomis auksinėmis žvaigždėmis. Minia giedojo himną, kuris jau penkioliką metų buvo giedamas visoje Kinijoje.

„Sukilkite, kurie nenorite likt vergais!

„Savo kūnais ir krauju mes statom naują sieną...

„Liepsnojam keršto žiburiais...

„Sukilt, sukilt, sukilt mes turime, kaip vienas...

„Tai buvo sukilimo prieš baltuosius himnas, kurie ilgą laiką valdė „Žemės vidurio karalystę". Naujoji era prasidėjo. Tačiau Mao tylėdamas demonstratyviai stovėjo ant karališkųjų dangus vartų pakopų, kur buvo kuriama istorija.

Jo tėvas buvo stambus ūkininkas-kietas, be skrupulų. Pradėjęs nuo mažo, jis, savo amžiaus gale, buvo, labai turtingas. Jaunasis Mao greit susipyko su savo tėvu. Jis nuvyko į Pekiną studijuoti, gavo bibliotekoje darbo, bet greitai susidėjo su marksistiniais studentais, kurie dar ir šiandien vyrauja Azijos universitetuose. Jis, kaip ir dauguma Kinijos intelektualų, tada priklausė Kinijos revoliucijos tėvo Sun Jat Sen sukurtam Kuomintangui. Kuomintango viešpačiu tada buvo Tchiang Kai Shek anuometinis Whampoa karo Akademijos viršininkas.

1927 m. Kuomintangas skilo. Komunistinis sparnas atsiskyrė ir prasidėjo kova tarp Tchiang ir Mao.

DIDYSIS ŽYGIS.

Mao, susirinkęs nepatenkintų smulkių ūkininkų armiją, pietvakarių Kinijoje, kalnų apsuptoje Kiangsi provincijoje, įkūrė komunistinę valstybę. Ji laikėsi iki 1934 m. prieš iš visų pusių puolančius nacionalistus. Žymiai galingesnio priešo spaudžiamas, jis turėjo trauktis. Tada atsitiko negirdėtas atebuklas. Mao su 90.000 kareivių, jų žmonomis, vaikais ir tėvais nužygiavo per nesvetingą priešo žemę, 10.000 klm. ir atsidūrė šiaurinėje Kinijoje, Šensi provincijoje. Netrukus Šensi buvo komunistinė valstybė su sostine ant uolų iškilusiame Yenane —

Nors ir labai sunkus buvo žygis, nors ir milžiniško patyrimo gavo maža Mao kariuomenė, tačiau tai, toli gražu, neišaikina jo sėkmės galutiniame žygyje prieš Chiang. Tikriausiai šitai nulėmė jo atsišauki, mas į keturis šimtus milionų smulkių ūkininkų, kuriuos jis kvietė išsivaduoti iš turtuolių priespaudos, žadėdamas jiems visokeriopą pagalbą. Atsišaukimas prikėlė Kiniją pažadino miegantį milžiną. Chiang Kai Šeko žemės reforma buvo nesėkminga. Todėl jis rėmėsi turtingaisiais ūkininkais ir kapitalistais.

KERŠTO AUKOS.

Mao buvo vienintėlis komunistų partijos vadovybėje ūkininkų kilmės. Visi kiti galingieji, iškilę iš viduriniosios klasės viršūnių, dažniausiai iš inteligentų šeimų. Profesoriai, studentai buvo patikimiausias elementas. „Klasei priešingo pataikūno" sąvoka Kinijoje nežinoma. Komunistai uoliai rinko visus nacionalistinio režimo augštus pareigūnus, kurie, dėl vienokios ar kitokios priežasties, buvo nepatenkinti.

Kova su stambesniais žemės savininkais ir į kyšininkavimą linkusiu elemtu buvo kieta ir neatlaidi. Jie masėmis būdavo teisiami viešų liaudies teismų. Teismų sprendimai baigdavosi masiniais šaudymais.

Mao yra marksistas, komunistas. Bet jis, vis dėlto, išliko kinietis. Jo komunizmo kelias skiriasi nuo rusiškojo komunizmo. Jis mano, kad Kinijoje negalimas „perėjimas į socializmą". Todėl jis nereikalauja „buržuazijos likvidavimo", bet stengiasi įjungti „gerus kapitalistus ir buržujus" į komunistų vadovaujamą tautinį frontą. Žemę jis išdalino bežemiams ir mažažemiams. Apie kolchozus Kinijoje niekas nekalba.

Galima abejoti, ar raudonasis Kinijos Caras iš viso yra komunistas vakarų komunizmo sąvokos prasme.

ZEMES SPINDULIAI

TIESA AR APSIGAVIMAS?

Paskutiniais laikais, mokslo ir ne mokslo vardu daug kalbama apie nuostabius žemės spindulius. Tų spindulių pagalba galima rasti žemėje vandenį ieškant su tam tikra rykštele (radijostezija), tie požeminio vandens spinduliai sukelią ligas irt.t. Šie spinduliai mokslui mažai pažįstami ir menkai ištirti. Vieni mokslo žmonės teigia, kad tokie spinduliai iš tikro esą, kiti dar atsargiai reiškia savo nuomonę. Čia turime pastebėti, kad sakydami „žemės spinduliai" manome apie tam tikras įtakas ir jėgas einančias iš žemės.

Vienas vokiečių mokslininkas Dr. Hartmanas tuo klausimu pasisako:

— „Požeminės vandens gyslos, požeminiai plyšiai, įgriuvimai skleidžia apie save tam tikras jėgas kurias pajunta vandens ieškotojai ant žemės su rykštele. Tos požeminio veikimo zonos pajuntamos šiandien jau ir fizikaliniais prietaisais. Jeigu tos zonos tiesioginiai nesukelia ligos, tai vistiek silpnina organizmą, padarydamos jį mažiau atsparų. Nusišaldžius ar kiek negaluojant, užėjus ant požeminio veikimo spinduliu, susergama tam tikra liga. Štai trumpas pavyzdėlis. Imu vieną kambarį su dviem lovoms, kur jau karta iš kartos mirė žmonės skilvio vėžiu, mirė juo senelis, mirė jo sūnus, sūnaus žmona. Visi gulėjo toj pačioj vedusių lovoj. Senelio dvi žmonos mirė gimdant, trečioji susirgo tulžimi ir atsigulė kitoj lovoj. Mirus seneliui ir jo paskutinei žmonai vėžiu, tą „vėžio" ir „tulžies" lovą užėmė vedęs sūnus su savo nauja žmona. Žmona susirgo tuoj tulžimi. Jos vyras mirė neužilgo skilvio vėžiu. Po to į sūnaus lovą atsigulė žmonos motina — po kelių metų jau ir ji sirgo vėžiu. Žmonos duktė gulėjo su motina „tulžies ligos" lovoje, ir ta tuoj susirgo tulžimi.

Dar įdomiau. 1946 m. į žemutinį augštą po tomis lovomis atsikraustė pabėgėlių šeima. Po trumpo laiko duktė gulinti po „tulžies lova" apsirgo tulžies liga. Atsitiktinai serganti duktė pradėjo gulėti kitur — ji greit išgijo. Ton lovon atsigulė dukters motina — tuoj susirgo tulžies skausmais ir po pusės metų buvo operuota.

Šių susirgimų priežastis yra viena vandens juosta, einanti po žeme, tiesiai kertanti tą lovos vietą kur gulint randasi skilvys. Sekant vandens juostą fizikaliniais matavimo instrumentais toliau, rasta, kad ji eina per kiaulių ir vištų tvartą. Kiaulės skurta, vištos serga nepaliaujamai. Toliau vandens ruožas eina po karvių tvartu — karvės nuolat kraujuoja keista liga. Toliau vandens gysla kerta sodą ir ten ryškiai matosi nuskurdę virš gyslos augą vaismedžiai.

Tokie požeminio vandens spinduliai pagaunami tam tikru aparatu. Su juo užėjus ant vandens gyslos, specialus prietaisas sukelia tam tikrus garsus, iš kurių tiksliai sprendžiama kur randasi vanduo.

„Leiskime kalbėti rimtiems mokslo žmonėms: sako Freiburgo universiteto prof. Benderis. Ši sritis mokslui dar naujiena. Negalima kol kas nieko tikro pasakyti. Negaliu pasakyti, kad tokie žemės spinduliai sukeltų ligas. Aš dirbu psychohigienos (viešosios sveikatos) srityje ir tikiu, kad vėliau galėsiu tuo klausimu tiksliau pasisakyti.

„Žemės spindulių" vardas atsirado 1930 metais, kai baronas Von Prum parašė knygą „Žemės spinduliai ligų sukėlėjai" (Erdestrahlen als Krankheits erreger). Tie spinduliai greičiausiai yra kokios nors fizinės jėgos, susikoncentravusios apie požeminius vandenis. Vandenys juos skleidžia žemės paviršiun. Jų veikimas gali pasireikšti oro laidumo pasikeitimu elektrai, magneto lauko pasikeitimu. Galimas dalykas, kad ten veikia ir radijo aktyvūs spinduliai. Paskiausiai užtikta ir ultra trumpų bangų reiškiniai.

Žmonės, kurie jautrūs tiems spinduliams būdami žemės paviršiuje su rykštele lengvai suranda požeminio vandens zonas. Jų muskulai sutraukiami iš žemės einančių jėgų ir muskulų susitraukimas atitinkamai palenkia rankose laikomą rykštelę, — tai ženklas, kad apačioje randasi vanduo. Tie vandens ieškotojai jautrūs netik fizikalinėms jėgoms einančioms iš žemės, bet ir dvasios įtakoms paranormaliems reiškiniams (okulistinėms galioms) Pavyzdžiui, nenuginčyjamai įrodyta, kad rykštele galima atrasti požeminio vandens juostą vaikščiojant ant žemės. Kai kurie žmonės pirma suranda vandenį pasitiesę žemėlapį su šakute ar švytuokle. Šituo atveju ieškotojas vandenį randa dvasios („spiritizmo") jėgoms pradedant.

Šias vandens radimo problemas plačiai nagrinėja vokiečių mokslininkai, šalia jų olandai, amerikiečiai, prancūzai. Pastarųjų nuomone, vandens radėjai turi tam tikrą virš pojučių esantį jausmą, kurį paveikia iš žemės einą spinduliai. Tokiu būdu jie nustato rastą vandenį gana tiksliai. Dabar jau vokiečiai pasigaminę, kaip minėjau, specialius detektorinius aparatus, kurie patvirtina rastą vandens gyslą. Tokie aparatai veikia panašiai kaip minų ieškotojai. Čia jie tuoj pajunta nelygų elektros laidumą — ties vandens gysla elektros laidumas yra kitoks, nei ten, kur po žeme vandens nėra.

Tie spinduliai yra tiesa ar apsigavimas, sunku dar pasakyti, tačiau jau tiek daug surinkta nenuginčijamų duomenų, kad tuo klausimu mokslas gali gana rimtai užsiimti.

Štai pavyzdys. Vienas šveicarų gydytojas Dr. Jeng netoli Arau, kai kuriuose namuose pastebėjo itin dažnus susirgmus vėžiu. Vandens ieškotojai po tais namais rado vandenį. Dirvoje po kuria tekėjo vanduo, užsodino daržoves. Viename ruože, pusantro metro platumo, daržovės labai atsiliko ir užskurdo. Padarius bandymą su ten apgyvendintomis pelėmis, pasirodė, kad ant tos juostos patalpintos pelės šešis kart dažniau susirgdavo, nei šalia juostos esančios.

Kiti du profesoriai padarė panašius bandymus ir nerado jokių susirgimų. Manoma, kad greičiausiai, dėl to, kad narvelius aptvėrė metaline tvorele, kuri izoliavusi žemės vandens spindulių veikimą (pan. kaip Faradiejaus narvelis izoliuoja elektrą).

Baigiant tenka laukti, kad mokslas šiais keistais reiškiniais rimtai užsiims ir atras daug įdomių dalykų.

K. J. D.

MELBOURNO PADANGEJE

(Mūsų Australijos korespondento)

Negalėdamas išsamiai pavaizduoti visos Australijos lietuvių gyvenimo bei veiklos sąlygas, šį kartą pa vyzdžiu paimsiu Viktorijos sostinę —Melburne. Skaitoma, kad šiuo metu čia yra įsikūrę apie 2000 tautiečių, įvairiausio amžiaus, išsimokslinimo bei įvairiausių profesijų, kurie vienokiu ar kitokiu darbu pelnosi sau pragyvenimą. Laimingiausi yra, kaip ir visur, kokių nors praktiškų specialybių turėtojai, jų tarpe inžinieriai, kurių daugumas dirba savo specialybėje. Negalima, teigti, kad sa vaisiais uždarbiais bei uždirbtų pinigų perkamąja galia galėtume lygintis su Amerikoje įsikūrusiais tautiečiais, bet tas, kuris uždarbio neleidžia vėjais, nepalieka restoranuose, ateitį gali visai pakenčiamai užtikrinti. Kaip pavyzdį, galėčiau nurodyti tai, kad šiuo metu Melbourne yra apie 200 šeimų, kurios gyvena nuosavuose namuose.

Paliečiant kultūrinio gyvenimo sritį reikia tik pasidžiaugti: turime ir savaitgalio mokyklas vaikams, kursus jaunimui, chorą, taut. šokių grupę, įvairias savišalpos organizacijas, biblioteką, Spaudos kioską ir t.t. Nepamirštame, kad esame lietuviais ir jais tikimės likti, nežiūrint kaip ilgai dar teks nešti benamio tremtinio dalią.

Nėra pasyvūs Melbourne'o lietuviai ir ten, kur nepakanka vien gražių žodžių, bet tenka atsisakyti ir sunkiu darbu įgyto cento įvairiems šalpos reikalams. Šiam tikslui daromos įvairios rinkliavos, šelpiama tautiečiai, ypač ligonys, pasilikę Vokietijoje, išlaikoma, jei neklystu, 5 Vasario 16 Gimnazijos mokiniai. Ypač aktyviai šalpos srityje reiškiasi Moterų Soc. Globos D-ja, kurios dėka ne vienas nelaimės ištiktas tautietis gavo ne vien moralinę, bet ir materialinę paramą.

Negalima būtų tylomis praeiti ir pro atskirus asmenis, kurių pastangomis lietuvio vardas plačiai nuskambėjo ne tik Melbourne, bet ir visoj Australijoj. Gal didžiausias nuo pelnas čia tenka pripažinti mūsų sportininkams, kurie savo gabumais bei kietu darbu išsimušė į pirmaujančiųjų eiles. Plačiausiai šiuo metu Australijoje žinomas lietuvis yra jaunas boksininkas, Pranas Mikuličius — Mikus, jau seniai „sutvarkęs" visus savo priešininkus Viktorijoje, tuo išsikovodamas pusiau- vidutinio svorio meisterio vardą. Šiuo metu stropiai ruošiasi kovai dėl Australijos meisterio vardo, kuri turi įvykti 3-jų mėnesių bėgyje. Nemažesnio „vėjo" Australijos sportiniame gyvenime sukėlė ir lietuviai krepšininkai - Darginavičius ir Ignatavičius, kurie žiūrovus stebina savo vikrumu, kamuolio valdymu bei mėtymų tikslumu. Įvertindama jų sugebėjimus, Australijos Krepšinio S-gos Vadovybė treti metai iš eilės išrenka juos į Australijos rinktinę, kurion patenka 5 geriausi krepšinio žaidėjai. Šios komandos dabartiniu treneriu yra žinomasis krepšinio veteranas L. Baltrūnas.

Senųjų krašto gyventojų atsinešimas naujųjų ateivių atžvilgiu labai įvairus. Netrūksta užuojautos žodžių dėl mus ištikusios nelaimės, bet dažnai tenka pajusti ir neapykantos. Visa tai menkniekis: ištversime ir išaušus Laisvės rytui Tėvynės padangėje, nebūsime paskutinieji, kurie džiaugsmo ašaromis aplaistysime namų slenkstį, nes... gyvename toliausiai.

V. BOSIKIS.

KALEJIMAS IR TAIKOS BALANDŽIAI

J. KUZMIONIS

Pabaiga.

MINTYS IR SPĖLIOJIMAI

Kai kaltinamieji pasakė paskutinį žodį, teisėjai pasitraukė apsvarstyti sprendimą.

Užsieniečiai pradėjo skirstytis ir galvoti. Jiems nebuvo lengva visa suprasti. Jei tai, ką jie girdėjo, buvo tikra tiesa, jei komunizmo vadai buvo išdavikai, šnipai, žmogžudžiai ir niekšai, jei sovietų režimas nuo pat pradžios buvo susirišęs su išdavimu ir išnaudojimu, — kaip galėjo tie nusikaltėliai, sėdį aukščiausiose vietose, taip maža padaryti ir nusileisti iki stiklo šukių svieste ir sudaužytų kiaušinių?

Jagoda penkerius metus turėjo savo rankose visagalę NKVD; jo žinioje buvo Kremliaus sargyba; jis valdė visus gydytojus, kurių rankose buvo Stalino ir kitų vyriausybės narių likimas; jis turėjo savo laboratorijas ir rengė specialius nuodus... Kodėl jis nepanaudojo savo galios ir nepašalino iš kelio savo priešų?

Antra vertus, jeigu tie žmonės buvo lojalūs sovietų režimui ir jiems primesti kaltinimai buvo melagingi, kuriam tikslui buvo reikalinga visa ta pasaka?

Arba vėl tie prisipažinimai: jei jie buvo nekalti, dėl ko jie prisipažino? Būtų sunku patikėti, kad kankinimai ar nuodai būtų privertę juos taip iškalbingai didžiuotis savo nusikaltimais. Bet jeigu jie buvo kalti, kodėl jie nesiteisino, kodėl nekritikavo vyriausybės politikos?

Atsakas galėjo glūdėti paskutinėje Bucharino kalboje. Pirmoje eilėje tai buvo ideologinis, psichologinis reikalas: tokie dalykai, jis tvirtino, galėjo vykti tk Sov. Sąjungoje.

GALIMOS IŠVADOS

Dvidešimts metų visi tie žmonės — ir teisėjai, ir kaliniai, ir sargybiniai, ir žiūrovai — gyveno nerealioje atmosferoje: visą laiką jie buvo priespaudos, įtarimų ženkle. Be to, senesnieji gyveno įtemptoje suokalbiavimo atmosferoje carinėje Rusijoje. Pagaliau apkaltintieji turėjo kitų „injekcijų": jie seniai žinojo likviduojamųjų likimą. Paskum atėjo suėmimo siaubas, ilgai lauktas vidurnakčio barbenimas į duris; vėliau sekė ilgi mėnesiai kalėjime su nesibaigiančiais apklausinėjimais.

Jie visi, neišskyrus teisėjų, visą laiką gyveno baisios propagandos audroje. Visi buvo atkirsti nuo bet kokio sąlyčio su užsieniu. Jų protavimas turėjo nukrypti visai kita, vakariečių, kryptimi. Argi dėl to negalėjo tikrovė painiotis su fantazija — galima, bet ir hipotetine?

Be to, visi buvo surišti su komunistų partija. Bet koks nukrypimas nuo jos linijos buvo nusikaltimas. Net mintyse nesutikti su kuriuo nors partijos tvirtinimu reiškė didesnį nusikaltimą nei fizinį pasikėsinimą. Pats Bucharinas patvirtino, kad, kartą atsižadėję bolševizmo, jie nesulaikomai riedėjo į antirevoliucijos bandą...

Buvo aišku, kad tuo metu, kai buvo galima turėti savo nuomonę, Bucharinas ir Rikovas, Krestinskis ir Rakovskis buvo Stalino opozicijoje. Kalėjime jie galėjo tai atsiminti ir nusilenkti Stalino „neklaidingumui".

Senas revoliucijonierius Stalinas gerai žinojo, kad Rusijoje kiekvienas nuomonės skirtumas veda prie suokalbio. Partizanas, banditas gerai žino stiprų ginklą: galvoti greičiau, nei tavo oponentas; pirmam paskubėti su smūgiu į veidą, kol pats dar nesi gavęs.

PASITARNAVIMAS PARTIJAI

Vieni galėjo prisipažinti dėl savo pačių, kiti dėl savo šeimų likimo. Tačiau Bucharinas prisipažino, norėdamas paskutinį kartą pasitarnauti partijai.

Paskutinį kartą... partijai...

Visų pirma teismas reiškė partijos politinį manifestą — įspėjimą visiems piliečiams: jiems reikia sutirštinti kaltinamųjų nusikaltmų spalvas, padaryti juos niekšais. Pagrindinė mintis: *neapsimoka bruzdėti prieš viešpataujančius autoritetus.*

Antra ,toks teismas gali padėti palaikyti nervinę įtampą, kuria remiasi sovietų vidaus politika. Reikia įtarti net artimausią pažįstamą, reikia priprasti pastebėti išdavikus ir suokalbininkus, reikia „sustiprinti budrumą". Seklių istorijos sulaikys sovietų piliečius nuo bičiuliavimo su užsieniečiais. Sabotažai įtikins, kad ne partija, bet atskiri niekšai kalti, kad trūksta sviesto ar kiaušinių. Valymus darė ne „tėvas ir mokytojas", o draugas Jagoda; bet dabar jis nuteistas; klydo ne partija, ne Stalinas, bet Jagoda...

Teismas sukūrė vaizduotės pasaulį. Juo turėjo gyventi teisėjas Ulrichas, prokuroras Višinskis, NKVD tardytojai, Jagoda, visi kaltinamieji ir visi liaudies piliečiai.

Gal tuo vaizduotės pasauliu gyveno ir Stalinas? Kaip jis turėjo sekti šią bylą? Gal jis džiaugėsi, kad jo nepageidaujami asmens jų pačių prisipažinimu likviduojami? Gal jis sirgo persekiojimo manija ir stengėsi likviduoti kiekvieną įtartiną asmenį?

TEISMO SPRENDIMAS

Buvo jau po vidurnakčio.

Žmonės šnekučiuodamiesi grįžo į salę tyliomis, pašalusiomis miesto gatvėmis. Teisėjai dar nebuvo padarę sprendimo. Teismo salėje saujelė užsienio žurnalistų nekantriai laukė jų pasirodymo.

Jie klausėsi *„Daily Telegraph"* reporterio Cholerton'o, kuris gyveno Maskvoje 12 metų ir žinojo daugiau nei kiti. Jis kalbėjo apie teismą.

— Ką jūs apie tai galvojate, Cholerton? — klausė jį draugai.

Jis pasikasė savo barzdą, o jo akys sužibo.

— O, — atsakė, — aš viskam tikiu. Viskam, išskyrus faktus.

Teisėjai pasirodė 4 val. ryto. Paskutinį kartą durys atsidarė ir Ulrichas įslinko į vidų. Šviesoms žybčiojant ir aparatams tauškant, kaliniai susirinko scenoje.

Ulrichas sprendimą skaitė lygiu balsu, o visi stovėjo. Kaltinamieji rasti kalti visais jiems paskelbtais kaltinimais. Dar kartą jie buvo pavadinti žmogžudžiais,, šnipais, niekšais. Dvidešimts minučių tęsėsi koliojimas. Pagaliau jis atsivertė paskutinį puslapį ir pradėjo skaityti pavardes:

— *Bucharin, Nikolai Ivanovič,* — jis pradėjo;

Rikov, Aleksei Ivanovič;

Jagoda, Henrik Grigorjevič;

Krestinski, Nikolai Nikolajevič...

Sekė 14 kitų pavardžių. Paskum, visiems mirštamai tylint, jis perskaitė sprendimą: SUŠAUDYTI.

Po to jis perskaitė trijų pavardes, kurie buvo nuteisti terminuotai: *Bessonovas, Rakovskis* ir gydytojas *Pletnevas.*

Durys buvo atidarytos ir Ulrichas išžygiavo iš salės. Paskutinį kartą buvo atidarytos mažos šoninės durys ir pro jas iškeliavo 18 pasmerktųjų.

Jie išklausė sprendimo be jokio jausmo ir nejausmingi nužygiavo į savo mirtį. Paskutinis išėjo Jagoda.

Kai jis pasiekė duris, valandėlei sustojo ir atsisuko. Paskum jis vėl nusisuko, ir durys buvo garsiai užšautos.

* * *

Šitaip mirštama Sovietų Sąjungoje.

Šitaip miršta vergijos sąjungoje šimtai tūkstančių lietuvių.

Ar jie kalti? Ar jie nusikalto kam nors? Ar tik dėl to, kad jie prisipažįsta, jie kalti ir baustini?

Kada nors, kai žlugs raudonojo teroro valstybė, kai sovietų Babelio bokštas grius — o pranašaujama, kad už 50 metų komunizmo liks tik likučiai, — ateities istorikai ieškos dokumentų, kad pavaizduotų naujų laikų žmogui —

kaip demoniškai buvo žudomas XX amžiaus žmogus.

1953. V. 6.

GALAS

PAVERGTOJ TEVYNEJ

Beveik visi iš Lietuvos grįžusieji vokiečiai tvirtina, kad partizanų Lietuvoje vis dar yra daug, kad jie esą gerai ginkluoti, turį ir rusiškų ginklų. Tai esą daugiausia jauni vyrai, pasitraukę pas partizanus, steigiant kolchozus arba pabėgusieji nuo trėmimų, nes, kaip jie patys sako: „Ten mirtis ar čia mirtis. Tenai mirsime badu, o čia būsime sušaudyti, — tad geriau mirsime tėvynėje, kovodami". Jie esą gražiai tvarkingai apsirengę — daugiausia uniformuoti.

Kartą du uniformuoti partizanai ėjo pro vieną malūną, kuriame buvo pasislėpę rusai ir stebėjo partizanus. Jiems priėjus, iš malūno iššovė. Vienas partizanas buvo sužeistas ir krito. Jo draugas šoko į griovį ir pradėjo atsišaudyti. Bet rusai iš malūno nebeatsakė. Tada partizanas grįžo atgal, norėdamas padėti sužeistajam, bet šis jau buvo miręs. Jis paėmė mirusiojo popierius ir, kiek palaukęs, nuėjo prie malūno. Priėjęs prie lango, įmetė granatą ir pats pabėgo. Malūne buvo pasislėpę 7 rusai. Vienas jų įmestos granatos buvo sunkiai sužeistas. Likusieji rusai paėmė vieno ūkininko vežimą, padėjo į jį žuvusiojo partizano lavoną ir nuvežė į Prienus, kur turgaus aikštėje paguldė. Tai buvo antradienis, o trečiadieniais ir šeštadieniais Prienuose yra turgus. Lavonas gulėjo aikštėje iki trečiadienio vakaro. Visą savaitę rusai kratė ir sekė šitą kaimą, grąsino, kad visą kaimą sudeginsią, bet nieko nerado.

Partizanų lavonai Prienų turgavietėje buvę padėti kelis kartus. Čia juos visi turėjo pamatyti, nes buvo padedami prie įėjimo į turgaus aikštę, kur žmonės turėjo praeiti. Jie gulėdavo po kelias dienas.

Prienuose buvęs vienas lietuvis komunistas, kuris daug prisidėjęs, steigiant pirmuosius kolchozus. Partizanai jį persekiojo ir kartą jis buvo Prienuose gatvėje nušautas. Jį nušovė partizanas, eidamas gatve su viena moterim.

Šiauliškėse pas vieną ūkininką prie rūsio buvusi partizanų slėptuvė. Kaimyno pusbernis apie tai papasakojęs rusams, kurie tuoj atvykę slėptuvę išardė, o ūkininko šeimą suėmė ir išvežė. Bet du sūnūs spėjo pabėgti pas partizanus. Slėptuvę išdavusį berniuką partizanai tuoj suėmė ir jis dingo. Vėliau partizanai atvyko pas jo tėvus ir pareikalavo, kad tėvas ir vyresnysis sūnus išeitų. Tėvas nenorėjo išeiti, o sūnus paprašė leisti apsivilkti paltą. Jam buvo leista, — tada jis išlindo pro stogą ir pabėgo. Partizanai, tai pamatę, likvidavo visą šeimą, tik du mažesniuosius vaikus paliko. Pabėgęs sūnus nuėjo pas rusus tarnauti kaip stribas.

Lavonai tos šeimos, kurią partizanai buvo likvidavę, taip pat buvo atgabenti į miesto aikštę, bet iškilmingai pašarvoti karstuose. Rusai tuo norėjo sukelti žmonėse pasipiktinimą partizanais. Kruvini partizanų lavonai buvo suguldomi tiesiog ant žemės.

1948-49 m. partizanai platino atsišaukimus prieš kolchozus. Dažniausiai tie atsišaukimai buvo prisegami prie kluonų ar medžių.

* * *

Vokiečių pasakojimais, didžiausi trėmimai buvo 1948 ir 1949 metais, bet ir vėliau, iki 1951 m. tebevyko, tik mažesniu mastu. Mačiusieji tremiamuosius, pasakoja, kad jie, vežami sunkvežimiais į traukinius, verkė ir šaukė. Kai kurie jų buvo menkai apsirengę, vaikai basi. Kai kur buvo leidžiama pasiruošti ir šio to pasiimti, o kai kur paimdavo visai nepasiruošusius. Ypač negailestingai buvo elgiamasi su seneliais ir ligonimis. Daug jų pakeliui į Sibirą mirė.

Iš Ariogalos ir jos apylinkių buvę išvežta bent pusė gyventojų. Labai daug išvežta iš Butkiškės kaimo, kuriame buvo apie 50 sodybų. Pusė jų liko tuščios. Už Dubysos esančiose vietovėse taip pat labai daug išvežta. Šiluvos pusėn esą ištisi plotai negyvenami, jokio galvijo nesimato, namai tušti, langai ir durys išimti, vaizdas nykus. Viena vietovė Šiluvos link atrodžiusi, lyg visas kaimas būtų išvežtas. Pačioje Ariogaloje gyventojai daugiausia rusai. Labai daug išvežta inteligentų; gydytojų visai mažai bepalikę.

1948 m. buvo tremiama viešai, dabar gi atskiri žmonės visą laiką slapta dingsta. Partizanai žino apie numatomus išvežimus ir žmones iš anksto įspėja.

* * *

Viena vokietė, kuri buvo kaip šeimininkė pas vieną mokytoją Lietuvoje, pasakoja, kad mokytojai yra labai sekami ir kontroliuojami. Kiekvieną savaitę mokiniams ir mokytojams yra politinės pamokos. Vienas gimnazistas visada dežuruoja mokytojai kalba. Jis taip pat dalyvauja pe. mokytojų posėdžius ir pasitarimus. Šitas gimnazistas turi būti komjaunuolis, už mokytojų sekimą jis gaunąs net 600 Rb. algos mėnesiui. Mokytojams esą uždrausta lankytis bažnyčioje. Pionieriai visur mokytojus seka ir, pastebėję mokytoją bažnyčioje, praneša partijai ir po to pasitaiko, kad mokytojas būna atleistas. Nuolat esą daroma priekaištų, kad mokytojai permažai domisi ir permažai dalyvauja politinėse pamokose.

Kalėdų švenčių metu mokiniai turėjo eiti mokyklon, nes ir tomis dienomis vyko pamokos. Pionieriai vėliau mokinių klausinėjo, kas namie turėjęs eglutę. Mokiniai buvo raginami kiekvieną dieną lankyti „pionierių kambarį", kurio sienos ir baldai buvo apmušti raudona gelumbe. Tenai buvo specialus „pionierių mokytojas", kuris dėstytavo politinį komunizmo mokslą. Šis kambarys buvo didesnis, kaip klasės. Mokytojai taip pat buvo raginami jame lankytis.

Pionieriai buvo sudarę liaudies šokių grupes, kurios šoko charakterinius rusiškus šokius...

LIETUVIAI SVETUR

ARGENTINOJE

Argentinos Lietuvių Centras, Savišalpos ir kult. organizacija, vienintelė lietuvių draugija Argentinoje, turinti juridinio asmens teises, išleido 1927 — 1952 m. lietuvių gyvenimo Argentinoje iliustruota metraštį. Metraštyje pavaizduotas Argentinos lietuviškųjų organizacijų gyvenimas, pradedadant 1927 m. Taip pat žymesniųjų vietos lietuvių veikėjų biografijos ir nuotraukos.. Įžanginiame straipsnyje. K. Girvilas rašo apie Dr. J. Basanavičių, kurio atminčiai pagerbti išleistas šis leidinėlis.

* * *

Baigiamuose statyti AL Balso leidyklos namuose organizuojamas lituanistikos muziejus, į kurį norima dėti istorinius dokumentus, saudos leidinius, iškarpas iš svetimtaučių spaudos, kur rašoma apie Lietuvą ir lietuvius, ir kt. Argentinoje turima mirusio knygnešio Paugos daug mirusio aušrininko Višteliaus ko gyvenimą liečiančios medžiagos ir kt. Bolševikams pradėjus girti tariamą pažangą Lietuvoje, ALB kelia klausimą, kodėl jų likusiems P. Amerikoje draugams neleidžiama iškviesti iš Lietuvos sosto sužadėtinių ar giminių, kodėl niekam neleidžiama iš Lietuvos atvykti į Urugvajų, kai N. Lietuvos laikais kas tik norėdamas galėjo iš jos išvažiuoti ir vėl grįžti atgal.

AMERIKOJE

Lietuvos Ūkininkų Sąjungos c. valdyba paskelbė į savo narius,taip pat kitus ūkininkus, agronomus, ekonomistus ir kt. atsišaukimą, ragindama juos dar aktyviau įsijungti į Lietuvos laisvinimo ir ateities planavimo darbus. Jų adrėstai paprašyti prisiųsti šiuo vardu: Mr. J. Diementis. 1530 So. Kennecth Ave., Chicago 23 Ill. USA.

KANADOJE

Baltų Federacijos naujoji vadovybė yra numačiusi išplėsti informavimą Kanados spaudos ir visuomenės apie Pabaltijo bylą, taip pat reaguoti į spaudoje pasitaikančias neteisingas apie baltus informacijas.

KOLUMBIJOJE

— Š.m. gegužės 14,15 ir 16 d.d. Medelline, Kolumbijoje, įvyko visoje Kolumbijoje gyvenančių lietuvių pirmasis suvažiavimas. Ta proga lietuvių tremtinių spaudos platintojas K. Klastauskas surengė spaudos parodą, kuri įvyko Medellino miesto Santandor Bibliotekoje. Rengėjas šalia spaudos buvo išstatęs ir lietuviškų rankdarbių eksponatų.

Be to šios parodos lankytojams kolumbiečiams numatoma dalinti ispanų kalba lapelius apie lietuvių bendruomenę Vokietijoje, kur būtų nušviesta sunki jų padėtis. Tikimasi tuo būdu susilaukti iš kolumbiečių materialinės paramos lietuviams tremtiniams Vokietijoje sušelpti.

URAGVAJUJE

Balandžio 15 d. vienam iš populiariausių Montevideo vakarinių dienraščių, „El Plata", buvo įdėtas didelis Amerikos Lietuvių Tarybos paveikslas, kurios delegacija buvo priimta JAV prezid. Eisenhowerio Baltuosiuose Rūmuose. ALTas šį paveikslą pasiuntė į Urugvajų žurnalistui Albinui Gumbaragiui, kurio pastangomis jis ir buvo įdėtas ispanų spaudoje. Tokie savo tautų ir valstybių garsinimai Urugvajuje yra įmanomi tik didžiųjų kraštų, kaip JAV, Anglijos, Prancūzijos ir kt. ateinviams, nes yra labai brangūs, bet, A. Gumbaragiui esant Urugvajaus Žurnalistų Sąjungos nariu ir palaikant glaudžius santykius su vietos spauda, taip jau daug kartų buvo garsintas mūsų tautos ir tėvynės vardas.

IŠ MUSŲ VEIKSNIŲ VEIKLOS

KĄ SVARSTĖ VLIKAS

VLIKas 1953 m. gegužės 4 ir 5 d. svarstė pereitame posėdyje nebaigtus darbotvarkės klausimus.

Ryšium su Eisenhoverio kalba ir po Stalino mirties Sovietų Sąjungos propaguojama „taikos ofenzyva" URT Valdytojas įvertino tarptautinę politinę padėtį. URT Valdytojas pabrėžė, kad mūsų — visų lietuvių —, gerai pažįstančių balševizmą ir jų metodus, pareiga yra įspėti laisvąjį pasaulį, kad netikėtų šiuo bolševikų skelbiamu „taikos troškimu", nes komunizmas iš esmės ir po Stalino mirties nieku nepasikeitė, ir jo tikslai kaip buvo, taip ir liko imperialistiški. Ta proga reikia pabrėžti, kad JAV departamentas, interpretuodamas Eisenhoverio reikalavimą išlaisvinti Rytų Europos tautas, įsakmiai pasako, jog tat liečia ir Pabaltijo tautas. Priešingai, Vakarų Europos valstybių nusistatymas šia prasme nėra toks vieningas ir mums palankus. Daugelyje šių kraštų manoma, ka okupuotiems kraštams reikalavimas teisės reiškiąs karą, todėl nesą tikslu jį dabartinėmis sąlygomis rusams statyti.

Dėl to URT stengsis tęsti tarp lietuvių laisvąjame pasaulyje akciją VLIKo paskelbtojo atsišaukimo prasme — budėti Lietuvos reikalų sargyboje neleidžiant pasaulio beatsiveriančioms akims vėl užsimergti ir nematyti bolševikų vykdomo krašte teroro. Tam tikslui bus sustiprintas dokumentinės medžiagos apie Lietuvos — Sovietų santykius rinkimas ir jos skelbimas; bus remiama ALTos Iniciatyva išrūpinti JAV parlamento nutarimą leisti vadinamiesiems „liaudies seimo rinkimams" ištirti, kartu su kitų Pabaltijo tautų atstovais bus paruoštas ir įteiktas laisvųjų tautų vyriausybėms atitinkamas memorandumas ir kt.

Pribrendusiems bei per paskutinį pasitarimą Reutlingene nebaigtiems klausmams svarstyti diplomatų šefas greitu laiku bus kviečiamas naujo pasitarimo. Tikimasi, kad ta proga bus galima nuodugniai apsvarstyti visą politinę — diplomatinę problematiką ir nustatyti vieną mūsų užsienio politikos liniją, o tai įgalintų šioje srityje pasiekti dar didesnio efektyvumo. Šia proga taip pat turės būti aptarta ir veiksnių konferencijos programa.

Ryšium su spaudoje svarstomais projektais, liečiančais nuosavybės klausimą Lietuvoje, VLIKas nutarė paskelbti, kad jis laikosi visose Lietuvos konstitucijose užfiksuoto privačios nuosavybės dėsnio, paliekant valstybei teisę nuosavybei reguliuoti, turint galvoje, kad išlaisvintos Lietuvos seimas pats priims įstatymą, tvarkantį nuosavybės klausimą. Visus okupanto išleistus įsakymus VLIKas laiko niekniekiais.

Šiame posėdyje VLIKas taip pat patvirtino grupių pasitarimo pateiktą siūlymą priimti į VLIKą mažlietuvių rezistencijos ir Lietuvių Vienybės atstovus, tuo padarydamas dar vieną žingsnį visų lietuviškų jėgų apjungimo ir plačios konsolidacijos kryptimi.

Taip pat tenka paminėti priimtą Tautos Fondo statutą, kuris nurodo laisvinimo akcijai lėšų mobilizavimo tvarką, nustato santykius tarp PLB ir Tautos Fondo atstovybių, numato tvarką, kurios turi laikytis įvairios organizacijos ar pavieniai asmens norėdami organizuoti piniginės viešo pobūdžio rinkliavas, loterijas ir kt.

KITI APIE MUS

„Luebecker Nachrichten" gegužės 9 d. numeryje įdėjo žinutę, kad Rennhofo pilyje, prie Huettenfeldo, netrukus pradės veikti lietuvių gimnazija.

* * *

A.B., perskaitęs Vliko atsišaukimą į pasaulio galinguosius, kad Lietuvai būtų grąžinta laisvė ir nepriklausomybė, o okupantai iš jos pasitrauktų, radijo bangomis įspėjo lietuvius, kad laikytųsi kuo nuošaliausiai nuo okupantų ir jų agentų. E. pranešimais pasinaudoja visa eilė vokiečių laikraščių.

* * *

„Freiburger Kath. Kirchenblatt", pasiremdamas grįžusio iš Lietuvos vokiečio pasakojimais aprašo, kaip 1949 m. pavasarį buvo pravestas „savanoriškas" dėjimasis į kolektyvus Lieuvoje, Musininkų kaime. Iš tikro taip buvo ne tik jame viename — bet ir visur kitur. Ūkininkai Musininkuose ištisus metus laiko buvo bolševikų agituojami, kad patys savo noru duotų prašymus „dėtis į kolektyvinį ūkį". Tačiau kai ūkininkai tų raginimų ir grąsymų nepaklausė, visi buvo apdėti nepakeliamais mokesčiais, kuriems išsimokėti turėjo išparduoti veik visus gyvulius. Bet kai ir tokios priemonės „neatvedė jų į protą", vieną dieną visą kaimą apsupo MVD daliniai. Bolševikų saugumo agentai ėjo iš kiemo į kiemą įteikdami paruoštus „prašymus", kuriuos reikėjo tik pasirašyti. Taip galiausiai trys rusai atėjo pas ūkininką, pas kurį gyveno pasakotojas. Rusai visą valandą jį įtikinėjo, kad pasirašytų, bet tas vis nesutiko. Tada emvėdistai, nutvėrę ūkininką už sprando, įkišo jo pirštus tarp durų ir tol spaudė, kol juos sutraiškė, be to, dar apspardė kojomis, šaukdami, kad esąs „sabotažininkas ir JAV šnipas". Taip ūkininkai „savanoriškai" prašėsi priimami į kolektyvus kiekvienoje sodyboje...

NENORI TIKĖTI SOVIETŲ „SUMINKŠTĖJIMU"

Kai Sovietų simpatikai dėl jų paskutinių manevrų pradėjo įtikinėti, kad Sovietai, esą, turį nuoširdžių norų ir keičią politiką, visa eilė prityrusių politikų ir įtakingų veikėjų įspėjo visuomenę, kad bolševikai keičia tik savo taktiką, bet ne pagrindinius tikslus. Pvz. net Švedijos krašto apsaugos ministeris Torstenas Nilssonas provincijos socialdėmokratų konferencijoje pareiškė, kad„nereikia leistis suvedžiojamiems, jog pasaulinėj politikoj pradėjo eiti ižas". Dešiniųjų partijos šulas ir parlamento narys Jarl Hjalmarssonas pabrėžė, kad Sovietai, keisdami taktiniais sumetimais frontą, niekad negali atsižadėti savo pagrindinio tikslo — įvykdyti pasaulinę revoliuciją. „Tegul Sovietai atidaro koncentracijos stovyklų vartus ir paleidžia tuos šimtus tūkstančių, kurie, išguiti iš savo namų užgrobtuose kraštuose, ten žūva. Tegul Sovietai leidžia tuose kraštuose pilnomis demokratinėmis formomis laisvus rinkimus. Tegul Sovietai grąžina Pabaltijo valstybėms nepriklausomybę ir atlygina joms už padarytąsias didžiules skriaudas. Būtų didžiausia nelaimė, jeigu šis Maskvos tono pakeitimas suskaldytų arba susilpnintų demokratinių tautų gynimosi pastangas".

Pasaulinė Liberalų Unija, kurios vykd. komitetas ir taryba, kaip praneša „Neue Zuericher Zeitung" Nr. 110, buvo susirinkusi posėdžio Manchesteryje, įvertinusi dabartinę pasaulinę padėtį, priėmė rezoliuciją, kuria pasisako už Vakarų tolimesnį apsiginklavimą. Bolševikai turi pirma parodyti realiais darbais gerą valią. Liberalų Unija nepalaužiamai laikosi pagrindinio laisvės ir teisės reikalavimo. Tuo pačiu įspėjama dėl netikro optimizmo, prasidėjusio kai kur reikštis Vakaruose po Stalino mirties. Pirma turi būti sudaryta konkrečios taikos sutartys su Austrija ir Vokietija, įvykdyta Europos integracija įjungiant į ją laisvąją ir sujungtą Vokietiją, išlaisvinta Rytų Europą ir joje pravesti laisvi rinkimai, o pati Sov. Sąjunga turi panaikinti hermetiškas sienas ir laisvai keistis žiniomis bei nuomonių pareiškimais — tai yra pagrindinės sąlygos taikai Europoje užtikrinti.

Labai daug aiškumo į Rytų-Vakarų santykius įnešė prezid. Eisenhowerio pasakytoji kalba su jo nustatytomis sąlygomis, kaip gali būti pasaulyje įvykdyta taika. Jei kai kas po jos buvo linkęs manyti, kad amerikiečiai bus pasiruošę daryti Maskvai tam tikrų nuolaidų, tai tuos abejojimus visiškai išsklaidė valst. sekret. Dulleso vėliau paskelbti patikinimai. Jau Eisenhoweris pabrėžė, kad Rytų Europos tautoms reikalinga visiška laisvė ir savarankiškos valdymosi formos, tai Dulles dar daugiau išryškino pavergtųjų tautų tikėjimą teisingumu ir laisve. Su dabartine padėtimi negalime sutikti, nes tai reikštų pripažinimą, kad milionai tautų turi būti pavergti. Svarbiausia — pavergtoms reikia aiškiai pasakyti, kad JAV nepripažino ir nepripažins jų pavergimo, kaip galutinio istorinio padarinio. „New York eHrald Tribune", komentuodamas tuos Eisenhowerio ir Dulleso pareiškimus, pastebi, kad valst. sekretoriaus žodžiai išblaškė visokias abejones ir baimę, jog bolševikams gali būti padaryta nuolaidų. Dabar lenkai, čekai, bulgarai, lietuviai, latviai ir estai turi būti tikri, kad JAV nesutiks su jų pavergimu, kaip pastoviu faktu.

Ypač palankiai tuos pareiškimus sutiko šveicarų „Die Weltwoche" (1953.4.24.), vedamajame „Eisenhowerio vizija" pažymėdama, kad Sovietų imperija po Stalino mirties liko be vado, tuo tarpu laisvasis pasaulis gavo tokį vadą, kokio jam iki šiol trūko. Prezid. Eisenhoweris savo kalba nurodė kelius, kuriais turi eiti ne tik vienos JAV, bet ir visas laisvasis pasaulis. Jo padarytąjį sprendimą pasaulis turi tinkamai įvertinti. Komunistų kraštuose, pradedant Rytų Berlynu, baigiant Sofija, Paryžium ir Stockholmu, Maskvos įsakymai jau nebevykdomi taip, kaip seniau. Tie patys komunistai jau nebežino, kaip reikia elgtis toliau: garbinti Staliną ar ne, ar prancūzų kom. organas „L'Humanite" turi duoti Eisenhowerio kalbų ištrauskas kaip tai padarė „Pravda". ar jas visai nutylėtai, ar ir Ulbrichtas turi išleisti R. Vokietijoje amnest. įstatymą, ar JAV nebėra pasaulinis priešas Nr. 1, kaip reikia elgtis

(nukelta į psl. 6)

EUROPOS LIETUVIŲ GYVENIMAS

VOKIETIJA

VASARIO 16 GIMNAZIJOS NAMAI

Gimnazijos namams apmokėti ir įrengti lėšų telkimo reikalu PLB Vokietijos Krašto Valdyba kreipėsi į visas PLB Kraštų Valdybas, prašydama organizuoti kraštuose aukų rinkliavas ir telkti lėšas visais kitais galimais būdais, išnaudojant, pavyzdžiui, ir krašte veikiančių svetimtaučių labdaros organizacijų galimą paramą.

Visoms laisvojo pasaulio lietuviškųjų laikraščių redakcijoms įššiuntinėtos namų fronto iš gatvės ir parko pusės nuotraukos paskelbti spaudoje, o redakcijos prašomos kviesti lietuvius ir lietuviškąsias organizacijas savo įnašais padėti namus įgyti ir įrengti.

Be to, Krašto Valdyba, išsamiu raštu nušvietusi Vasario 16 Gimnazijos padėtį ir davusi apie ją smulkių žinių, paprašė Šveicarijos Evangelikų Bažnyčių Šalpos Organizaciją paskirti gimnazijos ir jos bendrabučio įrengimams bei inventoriui įsigyti vienkartinę 10.000 DM sumos pašalpą.

Vokietijos federalinei vyriausybei per pabėgėlių reikalams ministeriją įteiktas memorandumas su prašymu paskirti Vasario 16 gimnazijos namams įgyti ir įrengti vienkartinę pašalpą 60.000 DM sumos.

PLB Vokietijos Krašto Valdybos atstovai lankėsi Baden-Wuertembergo krašto įstaigose Karlsruhe ir Stuttgarte gimnazijos perkėlimo į pirktuosius namus reikalais. Vokiečių įstaigose Valdybos atstovai rado palankų nusistatymą tuo reikalu, nors su gimnazijos perkėlimu ir įteisinimu naujoje vietoje susiję formalumai dar pareikalaus nemaža laiko ir pastangų.

TREMTINIO AUKA

Dėl plaučių ligos negalėjęs išemigruoti ir gyvenąs Pietų Vokietijoje adv. J. Balaitis iš savo kuklaus uždarbio paaukojo Vasario 16 gimnazijos namams 50 DM, nes, kaip savo laiške Krašto Valdybai rašo, pritariąs šiam realiam sumanymui ir džiaugiasi, kad lietuvių jaunimas turės nuosavą pastogę, kur galės mokslintis ir ruoštis ateičiai.

MOTINOS DIENA LIETUVIŲ BENDRUOMENĖSE

HANAU

Gegužės 3 d. Hanau Lietuvių Katalikių Moterų Draugijos Valdybos iniciatyva buvo surengtas iškilmingas Motinos Dienos minėjimas. Trumpa kalba minėjimą atidarė Drjos pirmininkė Br. Survilienė ir, jai pasiūlius, tyliu susikaupimu buvo pagerbtos visos mirusios, karo metu žuvusios, pavergtoje Lietuvoje ir ištrėmime kenčiančios bei savo vaikų netekusios lietuvės motinos. PLB Hanau apylinkės valdybos pirmininkas A. Survila šiltais žodžiais pasveikino susirinkusias motinas. Kun. A. Steigvila paskaitė turiningą ir susirinkimo dalyvius sujaudinusią paskaitą. J. Damijonaitienė jausmingai perskaitė J. Gailiaus rašinį „Mano motina", o vargo mokyklos mokiniai padeklamavo Motinos Dienai pritaikytus eilėraščius.

Minėjimui baigiantis, šalpos komisijos pirmininkas A. Survila BALFo vardu seniausias motinas apdovanojo kukliomis piniginėmis dovanėlėmis. Minėjimas baigtas Tautos Himnu. Susirinkusieji išsiskirstė dėkingi rengėjams už tokį įspūdingą Motinos Dienos minėjimą.

MUENCHENAS

Muenchene gegužės 3 d. Motinos Dienos minėjimą surengė lietuviai skautai-tės. Į minėjimą atvyko daug motinų ir tėvų, bendruomenės kapelionas, BALFo įgaliotinis, PLB Muencheno apylinkės pirmininkas, taip pat vienas Amerikos karys, anksčiau kaip tremtinys gyvenęs Vokietijoje ir trejus metus vadovavęs j. skautams stovykloje, ir kiti Muencheno lietuviai.

Ta proga davė įžodį sk. Angelė Rugienytė ir j. sk. Vytas Malinauskas. Rišant naujiesiems skautams kaklaryšius,, vienas minėjime buvusių vaikų, mažasis Petriukas, pravirko ir, vargo mokyklos mokytojai paklausus, ko jis verkia, atsakė norįs irgi duoti įžodį ir gauti kaklaryšį. Nusiramino tik, kai buvo pažadėta kitos šventės proga jo norą išpildyti. Tai esąs geras ir darbštus berniukas, prieš keturis mėnesius grįžęs iš sanatorijos, kur būdamas, buvo pamiršęs kalbėti lietuviškai, bet dabar uoliai lanko vargo mokyklos pamokas ir sueigas ir jau vėl kalba lietuviškai. Minėjime jis gražiai padeklamavo eilėraštį motinai.

Visą mnėjimo programą atliko pa tys skautai-tės.

KREFELDAS

DĖKINGI UŽ PARAMĄ

Iš anksčiau Krefelde stovėjusios transporto grupės narių čia yra likę keletas lietuvių šeimų ir pavienių asmenų. Daugiausia tai nedarbingi, dėl ligos negalėjusieji išemigruoti lietuviai. Jų padėtis sunki, nes ir galintieji dirbti negauna darbo.

Šiomis dienomis, p. Dūdos rūpesčiu, iš BALFo buvo gauta paramos — drabužių ir taukų, kurie buvo išdalinti daugiausiai reikalingiesiems. Gavusieji buvo giliai dėkingi BALFui ir Amerikos lietuviams už teikiamą paramą. Visų nuotaika buvo pakilusi ir atsirado daugiau noro palaikyti vieni kitais draugiškus santykius.

Netrukus laukiama atsilankant kunigo su lietuviškomis pamaldomis. Daugelis norėtų gauti lietuviškos spaudos, kad ir senesnės, nes nenorėtų atitrūkti visai nuo lietuviškojo gyvenimo, tačiau šiam dalykui įsigyti nėra lėšų.

SVEDIJA

Švedijos Lietuvių Bendruomenės Tarybos suvažiavime naujai perrinktoji valdyba pareigomis pasiskirstė taip:

Pirmininkas — Jonas Pajaujis, vicepirmininkai — Oskaras Urbonas ir Vincas Blažys, Sekretorius — Juozas Lingis, Iždininkas — Pranas Dūda, Nariai kandidatai — Bogdanas Laucevičius ir Vaclovas Gedminas.

Mūsų gyvenimas

ATITAISYMAS

BL Nr. 19 (298) buvo įdėtas „Patikslinimas“ pasirašytas DBLS Pirmininko. Turėjo būti pasirašytas BL Redakcijos.

Žemiau spaudinamas DBLS Pirmininko paaiškinimą.

PAAIŠKINIMAS

(Žiūr. korespondenciją „BL“ nr. 18 antrašte „Centrinis skyrius“)

Korespondentas V. V. nusiskundžia, kad Centro Valdyba gautas paminėti naujas knygas neperduoda Centrinio skyriaus knygynui ir prideda, kad tos knygos „negali likti privatiškų asmenų rankose“, bet kaip Sąjungos turtas turi būti atiduodamas C. S. Knygynui.

Centro Valdyba negauna knygų paminėjimui, o jas gauna „Britanijos Lietuvio“ Redakcija, ir jos nelieka privatiškų asmenų rankose. Atrodo, kad Centrinio sk. Knygyno vadovybė galėtų tuo reikalu susikalbėti ne vien per laikraštį, bet ir žodžiu su „BL“ redakcija.

Minėtas knygynas yra viename kambaryje su „BL“ redakcija.

Čia reikia taip pat pastebėti, kad gaunamos knygos yra ne vien Centrinio sk. turtas, bet priklauso visai S-gai, kurią sudaro ir kiti skyriai ir knygynai. „BL“ redakcijai knygos taipgi yra reikalingos referencijai, ištraukoms spausdinti ir p.

DBLS Pirmininkas

PABRANGS ELEKTROS SROVĖ.

Nuo šių metų liepos 1 d. devyniose grafystėse elektros energijos kainos bus nežymiai padidintos. Kainų pakėlimas palies: Essex, Herford, Cambridge, Bedford, Suffolk, Norfolk, Lincoln, Middlesex ir Buckingham grafystes.

COVENTRIEČIAI LONDONE

Šį šestadienį, 12 val. 30 min. į Londoną, Lietuvių Namus, atvyksta Coventrio lietuvių ekskursija su orkestru ir specialia programa. Paviešėję Lietuvių Namuose, coventriečiai aplankys vieną kitą žymesniąją Londone vietą, o vakare viešės Lietuvių Socialiniame Klube, kuriame įvyks jų pasirodymas ir linksmavakaris. Po pasirodymo svečiai grįžta į Lietuvių Namus vakarienei ir nakvynei.

Sekmadienį ekskursantai dalyvauja Lietuvių Bažnyčioje pamaldose, o grįždami iš pamaldų apžiūrės žymesniąsias gatves, kuriomis vyks karalienės vainikavimo iškilmės. Grįžę pietums į Lietuvių Namus, Coventrio ekskursantai pagelbės suredaguoti sukaktuvinį „Britanijos Lietuvio“ 300-tąjį numerį, išeinantį šio mėn. 27 d.

VAINIKAVIMO REPETICIJA

Praėjusį sekmadienį Londone vyko vainikavimo iškilmių antroji repeticija. Visa procesija buvo taip suorganizuota, kaip ji vyks vainikavimo dieną, tik tuo skirtumu, kad karalienės karieta buvo tuščia. Repeticijos stebėti susirinko minios žmonių. Pall Mall visos sėdynės buvo užimtos, ir tūkstantinė minia sveikino pravažiuojančią karietą su tokiu entuziazmu, lyg joje sėdėtų pati karalienė.

Susisiekimas Londone tuo metu buvo paralyžuotas.

TELEVIZIJOS BALIUS

Lietuvių Namuose gegužės 16 d. įvyko balius, kurio pelnas paskirtas televizijos aparatui pirkti. Norima įsigyti aparatą dar prieš karalienės vainikavimą. Baliaus metu buvo loterija.

ELTOS ZINIOS

Lietuvos ministeris Londone B. K. Balutis į įteiktą britų vyriausybei notą gavo britų ministerio pirm. Mr. W. Churchilio pavedimu patvirtinimą, jog įteiktoji nota yra priimta.

* * *

Vokietijos kancleris Adenaueris, lankydamais Čikagoje, ten kalbėjo su keliomis dešimtimis žurnalistų, tarp kurių buvo ir „Draugo“ redaktorius Dr. J. Prunskis. Adenaueriui buvo pateiktas ir vienas emigrantų reikalais klausimas, būtent: „Vokietijoje yra stiprių sąjudžių tarp atstovų tų tautų, kurios Sovietų pavergtos. Kaip Bonnos vyriausybė žiūrėtų pvz. į lietuvių, latvių estų egzilinių vyriausybių sudarymą?“ Į tai Adenaueris atsakė: „Manyčiau, kad ateities veikimui toms tautoms būtų naudingiau savo politinius centrus organizuoti toliau nuo pavojaus zonų, pvz. Londone, Vašingtone, New Yorke“.

* * *

JAV darbo ministeris M. P. Durkin gegužės 1-ios proga pasiuntė JAV vyriausybės ir tautos vardu Lietuvos darbo žmonėms sveikinimus. Jie buvo perduoti per Am. B-są. Ta pačia proga buvo taip pat perduoti sveikinimai Amerikos darbo žmonių vardu per jų atsakingus veikėjus, pareiškus drauge reikalavimus, kad Sovietai grąžintų ištremtuosius baltus atgal į savo tėvynes, Pabaltyje būtų pravesti laisvi rinkimai, išsikraustytų iš jo visi okupantai, o Lietuvai, Latvijai ir Estijai, kaip ir kitoms bolševikų pavergtoms tautoms, grąžinta nepriklausomybė.

JAV darbo ministeris pabrėžė, jog esminį gerovės dalyką sudaro laisvė. Amerikiečiai tol negali būti ramūs, kol yra pavergti milijonai darbo žmonių. Komunistai visur stengiasi pirmoj eilėj sunaikinti laisvąsias profesines sąjungas ir bažnyčias, ginančias laisvę. Amerikiečių vienas iš darbo vadų, Reuteris, pasveikinęs tironų persekiojamus darbo žmones anapus geležines uždangos, pažymėjo, kad Amerikos darbo žmonės atnaujina įžodį kovoti dėl laisvės ir demokratybės. Gegužės 1-ji būtų taip pat tinkamiausia proga, kad Sovietai paleistų iš darbo vergų stovyklų milijonus suimtųjų.

SPORTO IR SOCIALINIS KLUBAS

Paskutin. klubo komiteto posėdyje buvo nustatyta vasaros darbų planas ir svarstyta kiti einamieji reikalai. Plačiai išdiskutuotas Anglijos lietuvių klubų sąjungos steigimo klausimas. Prieita išvados, kad tokia sąjunga Anglijoj yra reikalinga. Sporto ir Socialinis klubas, principiniai, į sąjunga įeiti sutinka ir pageidauja, kad prieš sąjungos steigimą, pirmoj eilėj, būtų išsiaiškinta su anglų valdžios įstaigomis, susipažinta su klubams tvarkyti įstatymais. Viską tiksliai išsiaiškinus, bendrame abiejų klubų pasitarime bus galima nustatyti tolimesnio veikimo gaires. Tuo reikalu su Lietuvių Namų klubu palaikys ryšį klubo pirm. Mašalaitis.

* * *

Artėjant vasarai, gana aktualus gegužinių rengimo klausimas. Medikai pataria, kad plaučių pravalymui gerai tinka viena nenormuotų Anglijos gėrybių šviežias oras. Tokiomis gėrybėmis kaip tik daugiausiai galima pasinaudoti miške. Tuo tikslu numatyta surengti keletą gegužinių. Tokias gegužines, susitarę, rengtų kartu abu Londono lietuvių klubai; susidarytų didesnis skaičius dalyvių ir užsimegstų glaudesni ryšiai tarp senosios ir naujosios išeivijos. Pageidautina, kad tokioms gegužinėms jau iš anksto būtų paruošta programa.

Kartu su vasara prasideda ir iškilų į pajūrį, sezonas. Numatoma parinkti tinkamą Anglijos vasarvietę, su būtinomis priemonėmis: vandeniu, saule ir smėliu. Ta proga bus galima pravėdinti pernykščius, arba pademonstruoti naujai įsigytus, maudymosi kostiumus. Tokią iškilą į pajūrį klubas rengia liepos mėn 12 dieną.

Iš sekret. Juro pranešimo paaiškėjo, kad ir praėjusiais metais, ir šiemet klubo apyvarta eina didyn, gautomis pajamomis ne tik padengiama kasdieninės apyvartos išlaidos, bet kartu ir mažinamos užsilikusios skolos.

V.V.

Londonas. Britų komunistų aplinkraštyje sakoma, kad prieš vainikavimą nebūtų organizuojama daugiau streikų. Iš Maskvos gautame aplinkraštyje taip pat patariama sumažinti puolimus prieš britų ir JAV „imperializmą“.

PASIVAIKSCIOJIMAS DEBESU BRIAUNOMIS

Tur būt, ne vien tik aš, bet ir daugelis DBLS narių ir rėmėjų su dideliu susidomėjimu skaitėme p. J. Varanavičiaus straipsnius apie mūsų organizacijos ir „Lietuvių Namų“ B-vės santykius. Tai yra klausimas kuris rišasi su mūsų organizacijos egzistencija. Aiškiais ir nenuginčijamais argumentais jis įrodė, kad dabartinė padėtis yra nenormali ir laiko perspektyvos atžvilgiu yra žalinga, neapsaugojanti DBLS interesų. J. V. savo straipsniuose panaudojo visus tuos argumentus, kurie jau eilė metų yra kartojami skyrių susirinkimuose, valdybų posėdžiuose ir t. t. Ir mūsų centriniai organai tai labai gerai žino. Todėl jie aiškina per „Br. Liet.“ beveik kas pusmetis, norėdami įtikinti visuomenę, kad DBLS ir Lietuvių Namai yra „apženyti“. Bet kaip gi įtikinsi visuomenę tų „ženybų“ tikrumu, kai visi gerai žinome, kad ši pora gyvena tik „susidėjusi“, kurių santykiai neapsaugoti įstatymais.

Į p. J. Varanavičiaus straipsnius atsiliepė akcininkas V. Akelaitis, gindamas savo ir šimtakcininkų interesus, kurių akcijų nominalinė vertė dėl susidėjusių nepalankių mums emigracinių aplinkybių ne tik padvigubėjo, bet dar patrigubės, jei mūsų centriniai organai tvarkys šiuos reikalus taip kaip dabar tvarko. Kai J. Varanavičius tvirtai kojas stato ant žemės, išryškindamas vieną argumentą po kito, tai V. Akelaitis vaikščioja debesų briaunomis negalėdamas surasti nė vieno įtikinamo argumento. Todėl nenuostabu, kad savo str. „Faktų nežinojimas ar jų nepaisymas“ jis pradėjo šaukti apie laikus ir papročius, apie akcininkų užgauliojimus ir džunglių tvarką. Bet visa tai yra tik nesąmonių kratinys, kuriuo norima suklaidinti šio laikraščio skaitytojus.

Straipsnyje „Spekuliantas diskutuoja“ V. A. bando įtikinti visuomenę kad DBLS yra nepatikima, kuri turėdama 51 ar daugiau nuošimčių akcijų pastatys LN B-vę į pavojingesnę padėtį, negu ji dabar yra. Tokį galimumą jis numato tuo atveju, kad į centro valdybą pateks savanaudžiai, kurie per savo palankius direktorius b-vės pajamas kreips ta linkmę, kuri jiems patinka, o ne ta, kuria juos suaukoję žmonės pageidauja“. Toks absurdiškas tvirtinimas, kuris nė rusiškos kapeikos nevertas, yra anot V. Akelaičio žodžių, „faktų išvertimas priešinga prasme, yra neigiamas reiškinys bei visuomenės klaidinimas“. Prie šio dar reikia pridurti, kad V. A. tokiu propagandiniu argumentu sąmoningai siekia sukelti mūsų tremties visuomenėje nepasitikėjimą DBLS ir jai pakenkti.

DBLS per šešerius veiklos metus, būdama nepolitinio pobūdžio organizacija, ėjo tiesiu keliu, neiškrypdama nuo savo tiesioginių uždavinių. Visiems yra žinoma, kad jokia politinė ar pasaulėžiūrinė grupė neįstengė panaudoti mūsų organizacijos savo savanaudiškiems tikslams. Jei kas ir bandė tai daryti, neturėjo jokio pasisekimo, nes Sąjungos nariai tuojau reaguodavo rezoliucijomis arba suvažiavimuose per centrinių organų rinkimus. Centro valdybą renka apie 1500 narių per savo išrinktus atstovus, kuriems vykstant į metinį suvažiavimą duodami skyrių susirinkimuose nurodymai. Mūsų S-gos nariai, kaip šešerių metų mūsų organizacijos veiklos praktika parodė, politinių partijų veikla nesidomi, todėl ir atskirų asmenų bandymai šiuo atveju neturėjo pasisekimo. Toki asmenys per rinkimus būdavo išskiriami be jokios propagandos. Tai yra įrodymas, kad DBLS nariai yra labai augštos kultūros ir išsilavinimo, nes moka be pašalinio aiškinimo išskirti mūsų tautos augščiausius siekimus nuo grupinių tikslų. V. A. mestas piktas kaltinimas paskutiniam suvažiavimui dėl „nubiednėjimo“ yra tik tuščiažodžiavimas ir viešas užgauliojimas mūsų organizacijos atstovų. Tai dar vienas įrodymas, kad jis daugiau mėgsta pasivaikščiojimą debesų briaunomis, negu realų įvertinimą tikros padėties čia pat ant žemės.

Taigi, V. A. prielaida, kad DBLS centro valdybą gali sudaryti partiniai savanaudžiai yra neteisinga išvada, neparemta jokiais realiais daviniais. Kitas reikalas yra su LN B-ve kurios direkciją renka tik apie 30 akcininkų. Čia nė tik partiniams savanaudžiams, bet ypač savanaudžiams biznieriams yra atviras kelias. Juk kiekvienam aišku, kad tie savanaudžiai lengviau ir greičiau susitars su tais nuolatiniais akcininkų susirinkimą sudarančiais 30 asmenų, negu su 1500 S-gos narių. Pasitikėti šiais faktinaisiais LN B-vės valdytojais — 30 akcininkų, kaip bando mums įtaigoti V. A., būtų žalinga mūsų organizacijos interesams.

Štai pavyzdys. Mano bičiulis grįžęs iš paskutinio Londone įvykusio spaudos baliaus štai ką papasakojo. Vienas šimtakcininkas (akcininkas turis 100 svarų vertės akcijų), gerai išsimiegojęs minkštoje viešbučio, sto vinčio prieš Lietuvių Namus, lovoje, žiūrėdamas per langą maždaug taip uždainavo! Va, šitie namai, tai suprantu, kad tai mano namai. O kas ta S-ga? Paspirt tik ją!“ Taigi, kas gi ta S-ga tiems šimtakcininkams?! Jie šios S-gos dar nepaspiria su koja per duris, nes be jos jie patektų į Bankrupcy Court.

Teisingai J. Varanavičius tvirtina, kad pagrindinį kapitalą sudėjo smulkūs aukotojai, pinigus aukodami. Prie to dar tenka priminti, kad šitie smulkūs aukotojai yra beveik visi DBLS nariai. Taigi, už jų pinigus įgytas turtas priklauso pirmoje eilėje DB Lietuvių S-gai. Tik ji teisėtai per savo centrinius organus gali vykdyti aukotojų pageidavimus, o ne LN B-vės direkcija, renkama 30 akcininkų.

Tokios nuomonės laikėsi ir buvusios centro valdybos, nes renkant pinigus buvo aiškinama ir laikraštyje ir suvažiavimuose, kad DBLS bus tiek formalus tiek ir faktnas LNB-s šeimininkas. Dar ir šiandien S-ga turi didelės įtakos B-vės reikalų tvarkyme, bet jau yra aiškių reiškinių, kad šitie santykiai pradeda šlubuoti, nes B-vės valdžios koncentracija pereina į privačių asmenų rankas, gi S-gai lieka tiek nedėkinga stebėtojo rolė. Man yra žinoma, kad šis klausimas buvo dažnai diskutuojamas buvusios centro valdybos ir dauguma buvo tos nuomonės, kad S-gos vardu turi būti įgyta dauguma akcijų ir už surinktas smulkias aukas per skyrių valdybas turi būti išrašytos DBLS vardu akcijos. Tačiau tas nebuvo padaryta. Pinigai buvo perduoti B-vei be jokio atsiskaitymo. Tai neteisėtas veiksmas, kenkiąs mūsų organizacijos interesams ir buvusi revizijos komisija turėjo į tai atkreipti rimtesnį dėmesį.

Pagaliau visus savo išvedžiojimus V. A. pats suniekina išvadoje raginda mas visus,, kuriems nerūpi B-vės veikla, siųsti akcijas centro valdybai. Reiškia, ir jis po ilgos ir tuščios kalbos priėjo galutinai prie išvados, kad B-vės turtas priklauso DBLS ir ji yra vinintėlė šeimininkė. Tik klysta V. A. tvirtindamas, kad mes, t.y. aukotojai, savo nerūpestingumu ir nesusipratimu išstatėme LN B-vę į pavojų. Tačiau kiekvienam yra aišku, kad aukotojas nevažiuos kelis šimtus mylių į Londoną ginti savo 2-3 svarų vertės auką (akcijas). Išvykusieji užjūrius savo akcijas numetė į šiukšlių dėžę arba panaudojo kaip pakavimo popierį, nes niekas šiuo reikalu nesidomėjo ir centriniai organai nedavė jokių patarimų. Aukotojai pasitikėjo aukų rinkėjais ir DBLS centro valdyba buvo įgaliota aukas tvarkyti pagal jų pageidavimus.

Taigi išvada aiški: J. Varanavičiaus konkretus pasiūlymas str. „Be namų negerai“ yra vienintėlis tinkamiausias būdas apsaugoti DBLS interesus. Kokiu būdu sutvarkyti S-gos juridinę padėtį, kad ji turėtų teisę išrašyti savo vardu akcijas, tai jau šalutinis klausimas priklausąs mūsų centriniams organams. Juokingas V. A. samprotavimas ir reikalavimas nurodyti „Companies Act“ puslapius, straipsnius ar skyrius. Tai gimnazistiška argumentacija. Šitą darbą turi atlikti pati centro valdyba ir tartis su britų įstatymų žinovais. Jei netiks mūsų atveju „Companies Act“, tai gal bus geras ir „trustees“ būdas ar pan. Žodžiu esmė yra ta, kad S-ga turi vienu ar kitu būdu valdyti tiek akcijų, kad visuomenės turtas nepereitų į privačių akcininkų rankas ir LN B-vė tarnautų lietuvių bendruomenės interesams.

A. Šukys.

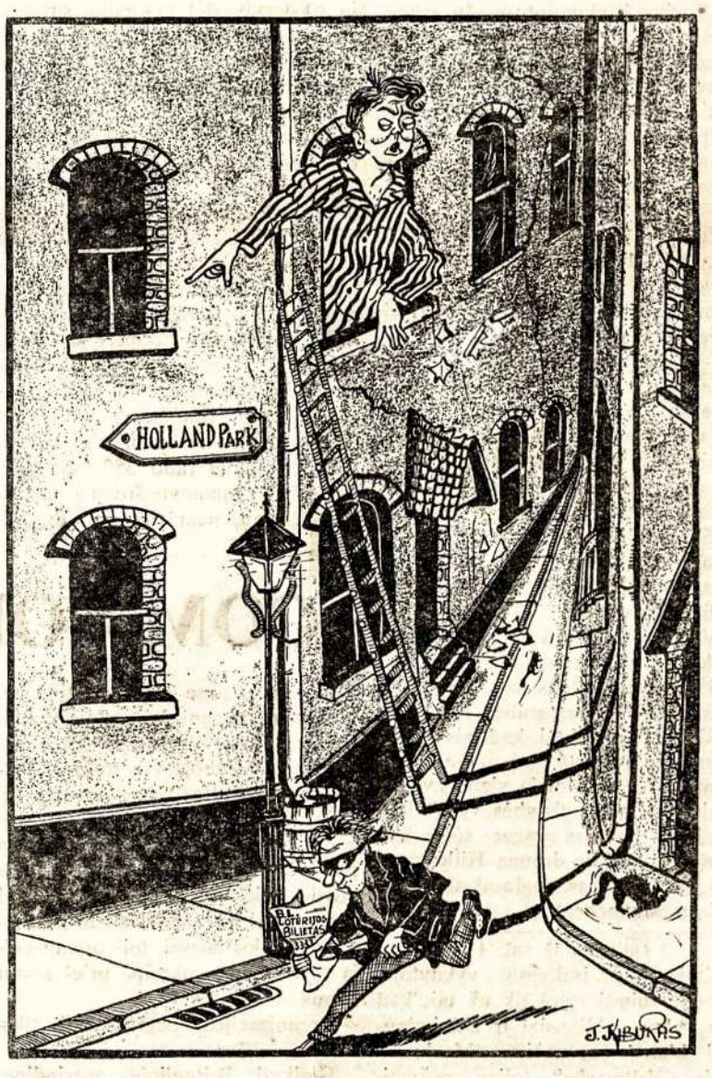

NE PINIGUS, BET „BR. L.“ LOTERIJOS BILETĄ PAGROBĖ!...

KEISTUMELIAI

Pasiskaitęs „Brit. L.“ š.m. 18 nr. p. V. V. korespondenciją ir „Br. L.“ š.m. 19 nr. atspausdintą patikslinimą, neištveriu nepridūręs savo trigrašio.

Visų pirma, norėtųsi pastebėti gerb. p. V. V., kad pagrindinė taisyklė rašant spaudon, yra žinoti dalyką, apie kurį rašoma.

Gi p. V. V., reikšdamas pretenzijas, kodėl „Brit. L.“ atsiunčiamos paminėti knygos nėra perduotos Centrinio Skyriaus knygynui, matyti nežinojo, kad laikraščiui siunčiami paminėti ir parecenzuoti leidiniai nėra „Sąjungos turtas“, bet paprasčiausia *redakcinė medžiaga.*

Leidyklų siunčiamus „paminėti ir parecenzuoti“ leidinius redakcijos savo ruožtu, jei randa juos recenzuotinus, siunčia recenzentams, kurie yra laisvi atsiųstą leidinį trauktuoti, kaip *medžiagą,* o ne kaip turtą. Vadinasi, jie paprastai daro jame savo pastabas, užrašus ir nėra įpareigoti jų grąžinti.

Normaliais laikais leidyklos visuomet siuntinėjo redakcijoms po d: egzempliorius leidinio — vieną redakcijos reikalams, kitą eventualiam recenzentui. Leidyklų siunčiamieji leidinių egzemplioriai paprastai atitinkamai štampuojami ar užrašomi, kaip tik tam, kad nebūtų panaudoti kitiems tikslams.

Tokia yra formalioji klausimo pusė.

Praktiškai, mūsų sąlygomis, kai svarbu kiekvieną leidinio egzempliorių išnaudoti kuo plačiausiai, aišku, „Brit. L.“ gaunamieji ir atliekami leidiniai galėtų būti perleidžiami kad ir Centrinio Skyriaus knygynui. Bet tai nėra „Br. L.“ prievolės, o laisvo susitarimo su Centriniu Skyrium klausimas. Iš minėtos p. V. V. korespondencijos nematyti, kad C. Skyriaus būtų tuo reikalu su „Br. L.“ susitarta.

Šias eilutes rašančiam teko patirti, kad, pav., anksčiau siųstieji „Br. L.“ leidiniai, knygos, laikraščiai ir kt. buvo perduodami Londono Universiteto Slavonikos Institutui. Netenka abejoti, kad perdavimas gaunamųjų leidinių šiai institucijai būtų daug svarbesnis dalykas, negu jų perdavimas Centriniam Skyriui.

Objektyviai, tad, šį klausimą svarstant, tenka pripažinti visišką raciją patikslinimui, išskyrus sakinį apie „nesąmonių rašymą“. Visų pirma, suklydimas dėl nežinojimo nebūtinai reiškia nesąmonę, gi antra vertus operavimas smarkiomis sąvokomis ir žodžiais, vargu gali būti pagirtinas ir vargu ar veda prie santykių lygumo ir skaitytojų masės kultūrinimo.

Kita dar vertus, „Br. L.“ redakcija bene būtų geriau padariusi, jei, užuot išsyk spausdinusi p. V. V. korespondenciją, kurioje dėstomas dalykas, jį išvedant iš klaidingos prielaidos, būtų jam paaiškinusi jo išvadžiojimų netikslingumą. Tuo būdu būtų sutaupyta apie 130 eilučių spaudos, kurias galima būtų panaudoti įdomesniam ir vertingesniam reikalui, negu šio „šeiminio“ ginčo aiškinimas.

F. Neveravičius

VAINIKAVIMO DIENOS PROGRAMA LIETUVIU NAMUOSE

Lietuvių Klubas kviečia savo narius ir svečius

VAINIKAVIMO DIENA

birželio mėn. 2 praleisti Lietuvių Namuose, 43, Holland Park.

Visos vainikavmo iškilmės bus galima matyti per naujai įrengtą televizijos aparatą nuo pat ryto iki pabaigos. Baras ir bufetas veiks VISĄ DIENĄ. Lietuviški pietūs nuo 1 val. iki 2,30 val.

Sėdimos vietos prie aparato užsakomos iš anksto.

Popietinėmis valandomis kava, o nuo 8 val. Šokiai ir žaidymai iki vidurnakčio.

Iš toliau atvykusiems gerb. svečiams parūpinama nakvynė.

SKAITYTOJO LAISKAS

Prieš šešis mėn. iš Anglijos atvykau į Ameriką. Anglijoje išgyvenau penkeris metus ir visą laiką skaičiau BL. Aš ir toliau noriu sekti jūsų gyvenimą D. Britanijoje: ką veikiate, kokiais reikalais sielojaties. Jūsų laikraštis, tai veidrodis, kuriame atsispindi visi Britanijos lietuvių darbai, veikla ir siekiai.

Laisvojoje Tribūnoje skaičiau įvairius ginčus, bei polemikas mūsų prieauglio tautinio auklėjimo klausimu. Tarp kitų radau ir pasisakymus „Trijų vaikų motinos“, kuri skundžiasi, kad Anglijoje sunku su didesne šeima, trūksta ir to šilingo vaikui knygelę nupirkti ar laikraštį užsakyti. Aš tai gerai žinau, nes pats buvau Anglijoje. Amerikoje jau pigiau ir knygą ir laikraštį nuspirkti. Būtų gera, jei prisiųstumėte tos motinos adresą. Užsakysiu jos lietuviukams vaikų laikraštį.

Nors aš ar ne milionierius, bet ką galėdamas darysiu, kad bent maža dalele prisidėčiau prie mūsų prieauglio apsaugojimo nuo nutautėjimo.

Džiaugiuosi BL tobulėjimu, turinio įvairumu, Linkiu ir ateityje sėkmės ir ištvermės. BL ir toliau bus mano mielai laukiamas, kaip kadaise Anglijoje, nors dabar esu tolimame Clevelande.

Buvęs „anglikas“

Kęst. Puskunigis

PADĖKA

Mano ligos metu lankiusiems: Pp. O. A. Matulaičams, E. K. Kudlams, p. Richienei E., J. Matuliui, J. Kazlauskui, M. Mašalaičiui, J. Bliudžiui, V. Rupinskui, K. Kučinskui, V. Melnikui, B. Ciganskui, J. Viliūnui, Bliudžiutei, P. Jomantui, A. Veselgai, Plienaičiui, Sirtautui ir visiems, suteikusiems moralinę pagalbą, reiškiu nuoširdų ačiū.

K. Rožanskas

(atkelta iš psl. 1.)

linas mirė, mirė, šis mažasis, bet visagalis „akvariumas“ taip, kaip vorui mirus, miršta ir jo kojos. Dabar išdygo trys galvos, ir tuo pačiu metu Stalino totalinė valdžia suskilo į tris dalis: viena smako galva turi savo valdžioje partijos ir administracijos aparatą, antra — NKVD organizaciją, trečia — Raudonąją Armiją. Kiekviena tų trijų galvų skelbiasi norinti glaudaus bendradarbiavimo. Tačiau visiškai suprantama, nė viena jų nesutiks, kad dvi likusios kištųsi į jo „darželį“. Kiekiena tų galvų žino, kad, norint likti vienai, reikia eiti Stalino pėdomis — fiziniai sunaikinti likusias dvi, pereiti per kovos laikotarpį, siekiant totalinės valdžios nes ir pats Stalinas ne iš karto šito pasiekė. Ir, reikia turėti galvoje, kad anuomet Stalinui buvo žymiai lengviau, negu dabar vienai kuriai nors trigalvio smako galvai. Dabar kiekviena jų yra tiek patyrusi, tiek atsargi ir apdairi, kad būsimoji smako kova gali būti dar žiauresnė, negu toji, kuriai vadovavo Stalinas. Malenkovas gali būti nė kiek neblogesnis už Staliną sugebėjimuose susitvarkyti su likusiomis galvomis, bet lygiai tokią pat, o gal ir geresnę mokykla yra išėjęs ir Beria,, Chruščevas ar Kaganovičius. Tuo tarpu žmonijos isorija rodo ntesugriaunamus faktus, kad triumvirato valdžia yra pats trapiausias aparatas. Užtenka mažo pūstelėjimo, mažos kuriai nors galvai nesėkmės, kad tuo pasinaudotų tykojąs priešas, likusi viena iš dviejų galvų.

Šių dienų visos trys sovietinio smako galvos puikiai žino, kad jos atsidūrusios tarp kūjo ir priekalo. Jos žino, kad atvira kova tuojau pat sukėls tautą prie sukilimo, o po jo joms tektų atsakyti ne tik už savo „gerus darbus“, bet taip pat išpirkti ir tas nuodėmes, kurias „rojuje“ papildė „tėvelis“ Stalinas. Bet dar daugiau jos bijo viena kitos. Užnugariui užsitikrinti ir populiarumui įsigyti kiekviena tų trijų galvų stengsis įsiteikti masėms ir jas patraukti savo pusėn. Nuskurdinti, užguiti, įšbadėję Rusijos ir okupuotų kraštų gyventojai laukia „duoklės“. Jau pačioje pradžioje trigalvis smakas, bijodamas sukilimo, metė urzgančiai miniai „amnestiją“, būtinų prekių „atpiginimą“ ir šimtus kitokių „palengvinimų“, o įerzintam laisvąjam pasauliui — „amžinosios taikos ir broliškojo sugyvenimo“ šūkius. Šitokiomis nepaprastomis trigalvio smako „dovanomis“ pritrenkti ir pavergtieji ir laisvieji, pirmosiomis dienomis taip apsidžiaugė, kad reikėjo kelių mėnesių įsitikinti, jog visa tai tik paprasčiausias blefas, kuriuo smakas nori nuo ilgiausiai išsilaikyti prie sotaus lovio, nesiskaitydamas su priėmonėmis. Bet tokia padėtis jokiu būdu negali ilgai tęstis ir viena smako galva gali griebtis karinės jėgos, antra slaptosios policijos, o trečia partijos. Gal, mūsų laimei, ši smaku kova, atneš tai, kuo ne tik mes, bet ir blaivieji laisvoji pasaulio politikai nebetiki.

Vienaip ar kitaip tos galvos savo veiksmus bederintų, rezultatas, laikui bėgant, bus toks pats, kaip ir toje pasekėčioje su gulbe, lydeka ir vėžiu, nežiūrint į tai, kad laisvąjame pasaulyje atsirastų ir daugiau balsu, panašių į paskutiniąją vieno „vyresniojo amžiaus valstybės vyro“ kalba kuria išgirdęs pragare sėdis Stalinas, knybtelėjo draugą Hitlerį: — Na, ne tu vienas anglosaksus apgavai su Meunchenu!...

IVYKIU APZVALGA

PASITARIMAI

Stalinui mirus, komunistai visokiomis priemonėmis siekia „taikos derybų“. Pirmoje eilėje jie norėtų „penkių didžiųjų pasitarimų“. Jų pastangos yra tiek intensyvios, kad daugelis vakariečių jau rimtai pradeda galvoti apie komunistų doktrinos pasikeitimą, apie naujos eros pradžią, ir yra pasirengę tuos komunistų pasiūlymus priimti kaip tikrą pinigą ir su aklu nuoširdumu.

Visi, norį derėtis su komunistais, turėtų pirmiausia rasti atsakymą į du pagrindinius klausimus:

Ką sako sovietinė teorija apie susitarimus tarp komunistinių ir nekomunistinių kraštų?

Kokius praktinius žygius taikos labui padarė naujieji Kremliaus viešpačiai?

Į pirmąjį klausimą atsako komunistiniai teoretikai. Korovin savo knygoje „Šių dienų tarptautinė teisė“ psl. 5, rašo: „Komunistiniai kraštai su kapitalistiniais kraštais santykiauja tik pareinamame laikotarpyje. Kartais gali būti reikalinga kapitalistiniam kraštams daryti nuolaidų, bet jos baigsis, kai tik revoliucija bus pilnai įvykdyta.“

1947 m. Stalinas nustatė keturias sovietų užsienių politikos tezes:

Išnaudoti kiekvieną konfliktą kapitalistiniuose kraštuose, siekiant suskaldyti imperializmą;

Visokeriopai remti proletariato veiklą vakarų kraštuose;

Stiprinti tautinius išsilaisvinimo judėjimus rytų tautose;

Stiprinti Raudonąją Armiją (Trud 1947).

Todėl, suprantama, kad Sovietų Sąjunga kalbėsis su vakarais tik tol, kol ji jausis nepajėgi jėga pasiekti savo tikslo. Sovietinės taikos derybos yra tik jos karo politikos dalis. Visada tokias derybas seka tylomis parengtas ir gerai suplanuotas puolimas silpniausioje vietoje. (Po Potsdamo rytų Europos sovietizacija, po derybų dėl Vokietijos suvienijimo Korėjos karas, pastangos sukomunistinti pietryčių Aziją). Jei tik Kremlius įsitikins, kad derybos yra jam nenaudingos, jos baigsis staigiau, negu japonų-amerikiečių derybos prieš Pearl Harbour.

Kas praktiškai padaryta taikos labui? Pasikeista sužeistais belaisviais? Tačiau komunistų apgaulė jau ir čia pradeda aiškėti. Daugelis sunkiai sužeistų ir invalidų nebuvo grąžinti. Kur ije dingo? Grįžęs anglų vyskupas, Dr. Cooper, pasakoja, kaip iš 750 belaisvių kolonos žygiuojančios į šiaurę buvo nužudyti 200 belaisvių. Patys amerikiečiai, verždamiesi į prieki, vienoje vietoje rado 350 belaisvių, kurie buvo nužudyti šūviu į pakaušį... Tačiau, nežiūrint viso to, grįžę belaisviai išvardino per 375 savo draugus, kurie dar liko belaisvėje, sergą ar sužeisti.

Pasikeitimas kitais belaisviais? Komunistai dar iki šiol priešinasi laisvo apisprendimo teisei. Jie reikalauja, kad komunistiniai agentai turėtų pilną laisvę „įtikinti nenorinčius grįžti“. Jų „įtikinimo“ metodus mes jau taip gerai pažįstame, kad čia nėra jokio reikalo kalbėti apie juos.

Ar kur kitur komunistai parodė savo širdies pasikeitimą? Gal jie yra pasirengę pasitraukti iš Austrijos? Leisti laisvus rinkimus Vokietijoje? O kaip su kitais rytų Europos kraštais, ypatingai Pabaltijo valstybėmis, kurios pirmosios patyrė komunistinės vergijos barbarizmą?

Ar visi britai yra tokie lengvatikiai, kai Sir Winston Churchill ir mano, kad vagį galima sulaikyti nuo vogimo vien tuo, kad jis nebaudžiamas už tai, ką iki šiol yra pavogęs? Nejau jie mano, kad versdami eiti į kartuves tuos, kurie pabėgo, ieškodami laisvės, įsigys daugiau sąjungininkų, kurie gali būti labai reikalingi, kai rusiškoji meška pradės draskyti paties liūto odą? Jeigu jie šitaip galvoja, tai gali būti tikri, kad pasitikimas rusų pusiaukelėje atves juos prie paties Commonwealtho sunaikinimo ir visai britų tautai užtrauks gėdą.

BARASI „DRAUGAI“

Kai kam Churchilio kalba labai patiko. Pirmoje eilėje komunistinė spauda nelauktai pamiršo, kad visai netolimoje praeityje tas pats Churchilis, kai JAV pasakė savo garsiąją „Fultono kalbą“, buvo apšauktas karo kurstytoju, provokatorium ir daugeliu kitų skambių, bet padorioje spaudoje ne labai vartotinų titulų.

Po paskutiniosios kalbos toji spauda jau džiaugiasi, kad Churchilis „priima sovietų ištiestą taikos ranką“. Patiko toji kalba kai kam ir pačioje Anglijoje-geriau, sakykime, daugumai anglų. O Churchilio mielas kolega misteris Attlee taip įsismagino, kad sekdamas premjero pavyzdžiu, panoro pamokyti amerikiečius ir su gero mokytojo autoritetu paklausė: „Kas galingesnis Eisenhoveris ar sen. McCarthy“.

Tačiau, sakoma, kad lazda turi du galus. Taip atsitiko ir šį kartą. Attlee neabejotinai manė, kad po Churchilio kalbos, išsigandę amerikiečiai, bus tokie ramūs, kad jo pamokymų išklausys tylėdami ir padėkos už gerus patarimus. Kitaip pagalvojo Mc Carthy.

Jis JAV senate išsitraukė misterio Attlees fotografiją, kurioje jis nusifotografavo Ispanijos pilietinio karo metu drauge su komunistų vadais ir politrukais, žiūrėdamas tarptautinės brigados parado. Fotografijoje Attlee sveikinosi iškeltu kumščiu! McCarthy parodė ir Attlees grįžus mano rašytą laišką, kuriame jis dėkoja už malonų priėmimą ir pasižada organizuoti „draugams“ pagalbą. Po to sen. McCarthy pasakė, kad jis britų parlamente pasakytą Attlees kalbą laiko įžeidimu „amerikiečių tautai ir mūsų parlamentui“ ir pareikalavo, kad Attlee viešai parlamente atsiprašytų.

McCarthy parėmė eilė kitų senatorių, o JAV Tolimųjų Rytų subkomisijos pirm. Walter Judd pasakė: ...„jei panašių kalbų bus daugiau, tai JAV bus labiau atsikirtos nuo Britanijos, negu Kinija nuo Rusijos.

Abejose Atlanto pusėse nelauktai susidarė toks įtempimas, kad jį pajuto net Korėjos paliaubų derybose, nes komunistai tuojau nustojo apetito derėtis...

Misteris Attlee buvo priverstas teisinti ir aiškintis. Jis įrodinėjo amerikiečiams, kad jis labai vertina amerikiečių pastangas kovoje su komunizmu, kad jis ir jo darbiečiai jau kovojo su komunistais šiame krašte dar tada, kai McCarthy apie komunistus nieko negirdėjo. Tik vėl suklupo besiaiškindamas, kad tarptautinė brigada tai buvo „įvairių pažiūrių kovotojų už laisvę ir prieš fašizmą telkinys“, o sugniaužtas kumštis paprastas visų antifašistų pasisveikinmo ženklas.

To nepakako. Buvo priversti įsimaišyti augšti pareigūnai (britų ambasadorius R. Makins) ir nuosaikesnieji laikraščiai, kad bent kiek atšaldytų abu karštakošius, nes naudos iš to ginčo jei ir buvo, tai tik komunistams. Žąlos, tačiau, abiejuose kraštuose padaryta nemažai.

MISKE GIMES - I MISKA ZIURI

Vakariečiai daug vilčių dėjo į komunizmo atskilėlį Tito, kai jiedu ne juokais susikirto su tėveliu. Buvo manoma, kad remiant Tito, galima bus atskelti nuo Rusijos ir kitus satelitus, o kai jų nerems visa galinčioji Raudonoji Armija, gal jie susipras ir vėl taps padoriais demokratais. Nei svarai, nei doleriai iš Tito demokrato nepadarė, bet jis noriai juos ėmė, kol neturėjo jokios vilties gauti nors trupinių iš raudonojo aruodo. Kiti satelitai jo pavyzdžiu nepasekė, nes Berijos agentai buvo akylesni ir toliau neleido savo vaikams žaisti su ugnimi. Dabar, štai, ir pats Tito jau pradeda žygiuoti atgal: susitarta su Rumunija, pasikeičiama pasiuntiniais su Sovietų Sąjunga. Už paramą, žinoma, užteks ir dėkui.

Ši pamoka neturėtų praeiti nepastebėta tebėtikinčių garbingais susitarimais su komunistais. Prieš sėsdami prie bendro stalo, jie turėtų atsiminti lietuvišką posakį. „Neik su velniu obuoliauti, paliksi be terbos ir obuolių“.

L. Dalius

COMMON CAUSE

Common Cause yra nepartinė demokratinė organizacija. Joje yra liberalų, konservatorių ir socialistų. Tautinėje taryboje yra trečdalis papasižymėjusių frofesinių sąjungų veikėjų. Komunistai ir fašistai į ją nepriimami. Organizacijos nariai yra pasižymėje politinėje ir militarinėje kovoje prieš nacius. Šiandien, kai komunistai grąso didžiausiu pavojumi žmonijos laisvei, toji organizacija savo veiklą nukreipė prieš komunizmą.

Organizacijos pagrindiniai tikslai yra:

Išlaikyti Britanijoje pagrindines civilizacijos sąlygas, teisės viešpatavimą, politinę demokratiją, ir kuo didžiausią asmeninę laisvę, kiek ji nekenkia atlikti pilietines pareigas ir kitų žmonių teisėms.

Priešintis visoms doktrinoms, partijoms ir valdžioms, kurios nepripažįsta teisės, politinės demokratijos ir asmeninės laisvės, tuo būdu griaudamos civilizacijos pagrindus. Organizacija ypatingai stengiasi demaskuoti klastingą komunistų partijos Britanijoje veiklą, kuri tarnauja svetimai diktatūrai ir grąso visų laisvei.

Organizacija siekdama šio tikslo, kreipia daug dėmesio vaikų švietimui ir jų parengimui civilizuotam gyvenimui. Be paminėtų tikslų švietimo srityje, organizacija turi dar specifinių tikslų.

Asmeninė laisvė apimanti ir švietimo laisvę, kitaip sakant, laisvę reikšti savo nuomonę, nors ji ir nebūtų populiari. Be šios laisvės individo protas blunka ir deformuojasi, o tautai gręsia intelektualinė mirtis ir socialinė stagnacija.

Politinė demokratija yra pagrindas moderniai civilizacijai, nes kiekviena grupė, kuriai neleidžiama dalyvauti valdžioje, yra neišvengiamai pasmerkiama persekiojimui ir priespaudai. „Žmogus, jausdamas teisę, įgalina demokratiją reikštis; jo priešinimasis neteisei, daro ją būtiną“ (Niebuhr).

Teisės viešpatavimas yra moralinės teisės pirmenybė prieš žmonių autoritetus. Tas viešpatavimas buvo paskelbtas Sokrato, Aristotelio ir istorikų. Jis glūdi ir katalikų filosofijoje, bei Anglijos teisės pagrinduose, kaip prigimtosios teisės doktrina.

Komunistai visas tas teises atmeta.

Visi komunistiniai rėžimai naikina intelektualinę laisvę. Prijungus sovietams Estiją, komunistinės įstaigos pareiškė, kad nuo šiol universitetuose galima bus studijuoti tik pagal maksizmo—leninizmo—stalinizmo teoriją. Taip pvz, Shakespearas buvo interpretuojamas, kaip „mirštančiojo feodalizmo kritikas ir monarchijos bei miesčioniškos buržuazijos rėmėjas‘.

Shelley pristatomas kaip „materializmo eksponatas‘. Sovietų rašytojai skaudžiai baudžiami už nukrypimą nuo linijos. (prisiminkime Zoščenko!) Mokslininkai buvo pažeminti ir nušalinti už skelbimą biologinių principų, kurie kitur yra priimami kaip tėzės. Prof. Vavilovas mirė, nes nenorėjo sutikti su Lysenkos svaičiojimais. Bulgarijos klaunai buvo siunčiami mokytis į Maskvą, kaip „marksistiškai‘ juokinti publiką. Anglų kalbos mokytoja Simre (Tartu Estija) buvo apkaltinta šmeižusi Sovietų Sąjungą, pasakiusi, kad Britanijoje gyvenimo lygis yra augštesnis, negu Estijoje.

Komunizmas nekenčia ir naikina politinę demokratiją. Tai jis daro jau nuo to laiko, kai Leninas jėga paleido stegiamąjį Seimą, kuriame komunistai buvo surinkę 8 mil. balsų iš 32 mil. Įsigalėję komunistai panaikino visas partijas, išskyrus komunistų. Stengdamiesi įvesti vienos partijos valdžią, komunistai pačioje Rusijoje ir satelitiniuose kraštuose žudo vadovaujančius kitų partijų asmenis ir organizuoja klastingus rinkimus paremtus teroru, jėga ir apgaule.

Komunizmas atmeta moralinę teisę. „Moralė, — rašė Marksas, —yra buržuaziniš prietaras, kuris kėsinasi iš pasalų pulti proletariatą‘. Vienintelis komunistų moralės kriterijus komunistų partijos politika. Garbė ir teisingumas yra niekinami. Jie visada begėdiškai meluoja, apgaudinėja, padirbinėja dokumentus, klastoja rinkimų dokumentus, neteisingai skaičiuoja rinkėjų balsus, laužo sutartis, žudo aponentus ir prievarta išgauna nekaltų žmonių neteisingus liudijimus. Jie nesilaiko teisingumo, paneigia politiniams kaliniams saviginos teisę, leidžia nežmonišk. įstatymus, kuriais niekuo nekaltas iš Sovietinio Rojaus pabėgėlio vaikas baudžiamas penkeriais metais priverčiamųjų darbų stovyklos.

Kadangi komunistai nei pripažįsta, nei praktikuoja civilizacijos principų, jie netinka būti Britanijos vaikų auklėtojais.

Ypatinga civilizuotos bendruomenės žymė yra pagarba teisingumui. Todėl iš mokytojų reikalaujama, objektyvumo, t. y. nuolatinių pastangų perduoti savo mokiniams faktus, neiškraipytos dogmos ir asmeninių įsitikinimų. Komunistai pirmoje eilėje atmeta objektyvumą mokyme. „Mokymas, — pasakė Stalinas H. G. Wells — yra ginklas, kurio efektas priklauso nuo to, kas laiko jo rankeną ir į ką yra atkreiptas jo smaigalys“. Vadovaujantieji partijos teoretikai, kaip L. F. Illičev kaltino valstybinę leidyklą už išleidimą knygų, kuriose „objektyviai aptariamos dabartinės buržuazijos ekonominės problemos“ (Zizn 1948. gegužės 21 d.)

Istorijoje, literatūrinėje kritikoje, filmose ir moksle komunistai objektyvumą laiko nusikaltimu. Net statistika, sako komunistiniai išminčiai, turi būti įvilkta į partinius drabužius. Tai nėra anekdotas. Kai Sovietų Sąj. gyv. surašymo duomenys 1937 m. buvo paskelbti, pasirodė, kad skaitlinės buvo mažesnės, negu Stalinas prieš tai buvo paskelbęs. Statistikos biuro vedėjas už tai sumokėjo galva.

Išdavikas neturi teisės būti mokytoju. Britų komunistai pirmoje eilėje prisieka ištikimybę svetimai valstybei Sovietų Sąjungai. Harry Pollit yra pasakęs, kad karo atveju tarp Britanijos ir Sovietų Sąjungos, kiekvieno darbininko pareiga yra remti Raudonąją Armiją.

Volteris yra pasakęs. „Aš nekenčiu to, ką jūs sakote, bet iki mirties kovosiu už jūsų teisę tai sakyti“. Jis gynė prispausto individo galvojimo laisvę. Jei mes šiandien sakytume: „Aš myliu laisvę taip stipriai, kad iki mirties kovosiu už jūsų teisę ją sunaikinti“, tai būtų iš tikrųjų pavojinga nesąmonė.

Komunistų partija nėra partija, bet grupė sąmokslininkų. Tos grupės įsitikinimai yra kenksmingi, jų metodai klastingi. Common Cause kovoja su komunistais ne kaip su eretikais, bet kaip su suokalbininkais. Mylį laisvę turi pakęsti nemalonią nuomonę, bet negali pakęsti tų, kurie jos nekenčia. Juo labiau šitai neturėtų būti pakenčiama mūsų mokyklose.

(Dr. Smith referato, skaityto Londono mokytojams 19553 m. balandžio 21 d. ištrauka).

(atkelta iš psl. 4)

ateityje — ar įsakymų vykdytojai nebus suimti rytoj tik už tai, kad dar vakar akliausiai ir ištikimiausiai klausė tos pačios Maskvos? „Die Weltwoche“ toliau pažymi. kad Eisenhowerio kalba „buvo ne tik išmintinga ir gera: ji buvo tiesiog viziška“. Eisenhoweris, nusakęs ginklavimosi beprotybę, kur kiekvienas šautuvas, kiekvienas karo laivas, kiekviena raketa dar daugiau apvagia tuos, kurie kenčia badą, skurda ir šalti, nurodo, kad už tas sumas būtų galima sudaryti milžiniška fonda ir ji panaudoti „totaliniam karui su vargu“, bet tik su sąlyga, jei Maskva padarytų nusiginklavimą galimą.

PAMALDOS

BRADFORD — gegužės 25 d. 11 v.
LEEDS — gegužės 31 d. 1 val. p.p.

Londono Lietuvių Sporto ir Socialinis Klubas, 345a., Victoria Park, E. 9, š. m. gegužės mėn. 31 d. rengia

KARUNACIJOS BALIU

Programoje:

KARUNACIJOS KARALIENES RINKIMAS

kupletai ir kt. Bus ir šokiai.

Staliukus galima užsisakyti iš anksto pas Z. Jurą.

Pradžia 7 val. 30 min. vakare.

Be to, klubo patalpose, bus šokiai, per sekmines gegužės 24 d. ir per karūnacija birželio 2 d. Karūnacijos iškilmes galėsite sekti per televizijos aparatą

Klubo Valdyba.

MOTINOS DIENA STUTTGARTE

Gegužės 3 d. po pamaldų Steinhaldenfeldo bažnyčiose, kurias laikė kun. Alf. Butkus — katalikams ir kun. Stanaitis — evangelikams, įvyko motinos dienos minėjimas. Garbės prezidiuman pakviestos amžiumi vyriausios apylinkės motinos: P. Audziulienė, Kudžiuvienė, M. Bučienė ir B. Mikulkienė. Motinas sveikino M. Jauniškis, VLIKo ir PLB Vokietijos Krašto Tarybos narys J. Glemža ir kun. Butkus. Atitinkamą paskaitą skaitė kun. Stanaitis. Buvo susirinkęs skaitlingas būrys apylinkės lietuvių ir mokyklinio amžiaus vaikai.

Minėjimą rengiant daug prisidėjo švietimo komisijos narės: E. Vysniauskienė, L. Skeivelienė ir V. Prosinskienė

B.A.

New Yorkas. Rockfelerio fondas gegužės mėn. 14 d. šventė 40 metų sukaktuves. Per 40 metų fondas išmokėjo per 500 milijonų dolerių žmonijos gerovei kelti. Fondas daugiausiai skiria savo piniginę paramą įvairioms mokslinėm institucijom ir universitetams.

Taip pat, remia tautų tarpusavio susipratimą skatindamas istorines, kultūrines ir kalbines studijas.

PADĖKA

DBLS Manchesterio skyriaus valdyba reiškia gilią padėką visiems, prisidėjusiems prie sėkmingo Paminklinio Kryžiaus šventinimo-minėjimo iškilmių pravedimo ir J. E. Vyskupo V. Padolskio sutikimo.

Dėkojame: Ponams Verbylams už J. E. Vyskupo priėmimą, visiems tautiečiams už priėmimą svečių iš Skotijos ir kitur, Lietuvių Socialiniam klubui už materialinę paramą, solistams p-lei Liustikaitei ir p. Paulavičiui, Bellshill šv. Ceciliojos choro choristams ir choristėms, chorvedei Mrs. Mallan-Varnaitytei, šeimininkėms pp. Mikalaukienei, Šnelienei, Virbickienei, Bagdonavičienei ir p-lei Andriūnaitei.

DBLS Manchesterio skyriaus Valdyba

SKELBIMAI

Pajieškomas Jurgis Ažukas, paskutiniu laiku gyvenęs Vokietijoje, Hanau stovykloje. Atsiliepti šiuo adresu: Antanas Merkelis, 50, Clapham Rd. Bedford.

Linksmai ir pigiai atostogas praleisite gražiame pajūryje, BLACKPOOLYJE

Rašyti: Mrs.D.Morgan, 62,Holmfield Road, Blackpool, N.S.

PROBLEMOS BESIRUOŠIANT KARŪNACIJOS BALIUI...

Britanijos LIETUVIS
TRIJŲ TAUTŲ LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS

THE LITHUANIAN WEEKLY
Leidžia — DBLS Centro Valdyba su Europos Lietuvių Bendruomenėmis, kurias atstovauja: Pr. Zundė — Vokietija, J. Masiulis — Prancūzija, J. Dėdinas — Belgija, A. Paulaitis — Šveicarija, J. Lingis — Švedija, S. Lozoraitis (jun) — Italija, A. Galkus — Olandija, Č. Šliašinskas — Danija ir A.Gliornertas — Austrija.
Red. Br. Daunoras. Redakcijos ir Administracijos adresas: 43, Holland Park, London, W.11 Telf. PARk 9699.
Redakcija raštus taiso ir trumpina savo nuožiūra.
Prenumeratos kaina: metams — 35 šl. 6 mėn. — 20 šl. 3 mėn. — 12 šl.
Užsienyje metams — 6 doleriai.
Skelbimai: spaudos eilutė arba jos vieta — 1 šl.
Adreso pakeitimas — 1 šl. Paskiras numeris — 1 šl.
Spausdina NIDOS spaustuvė, 3, Southern Row, W.10.

Printed by NIDA Press, 3 Southern Row, London, W.10.